

พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์
ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

USING BEHAVIOR AND INFORMATION EVALUATION SKILL BASED ON
ONLINE SOCIAL MEDIA OF THE ELDERLY IN BANGKOK

ปิยดา ราชพิบูลย์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2564

พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์
ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

USING BEHAVIOR AND INFORMATION EVALUATION SKILL BASED ON
ONLINESOCIAL MEDIA OF THE ELDERLY IN BANGKOK

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF ARTS
(Information Studies)

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

2021

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์

ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ของ

ปิยดา ราชพิบูลย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.ศุภรชตรา แสนวา) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชนิตว์ ลีนาราช)

..... ที่ปรึกษาร่วม ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ นกแก้ว) (อาจารย์ ดร.วิภากร วัฒนสินธุ์)

ชื่อเรื่อง	พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย	ปิยดา ราชพิบูลย์
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. ศุภรชตรา แสนว
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ นกแก้ว

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ และเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 378 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-Test และ F-Test ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ตามลำดับ 2. ผู้สูงอายุมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีทักษะสูงที่สุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความถูกต้อง ด้านความทันสมัย และด้านความเกี่ยวข้องตามลำดับ ด้านความทันสมัย และด้านความถูกต้องตามลำดับ 3. ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ อาชีพ และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ทักษะการประเมินสารสนเทศ, ผู้สูงอายุ, พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์, สื่อสังคมออนไลน์

Title	USING BEHAVIOR AND INFORMATION EVALUATION SKILL BASED ON ONLINESOCIAL MEDIA OF THE ELDERLY IN BANGKOK
Author	PIYADA RACHPIBOON
Degree	MASTER OF ARTS
Academic Year	2021
Thesis Advisor	Lecturer Dr. Sumattra Saenwa , Ph.D.
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Chutharat Nokkaoe , Ph.D.

This aims of this research are to study using behavior and information evaluation skills on social media regarding elderly people in Bangkok, classified by gender, age, occupation, educational level, and internet usage experience. The study sample included 378 elderly people, who were members of the Elderly Club in Bangkok. The multistage randomization method was employed in this study. The tool used in this study was a test. Then data were analyzed and presented by percentage, means, standard deviation, a t-test and an f-test. The results of the research were as follows: (1) most of the elderly had social media usage behavior at a high level. The aspect with the highest average was the purpose of using social media, activities in social media use and social media access, respectively; (2) overall, the social media information evaluation skills of elderly people were at a high level. The highest percentage aspect was reliability, accuracy, currency and relevance respectively; and (4) there was a statistically significant difference in social media information evaluation skills at a level of .05 between elderly people of a different gender, age, occupation, and internet experience. The elderly people with different educational levels demonstrated no difference in social media information evaluation skills.

Keyword : Elderly, Evaluation information skill, Social media, Social media using behavior

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ต้องขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.ศุภรชชตรา แสนวา ด้วยความกรุณาอย่างสูงที่กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ข้อผิดพลาดหรือปัญหาต่าง ๆ และให้คำแนะนำ อาจารย์คือกำลังใจในการทำปริญญาานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑาทวีรัตน์ นกแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรชนิตร์ ลีนาราช ประธานสอบปริญญาานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.วิภากร วัฒนสินธุ์ คณะกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาสละเวลา ในการตรวจสอบพิจารณาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ วิจัย

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ รหัส 61 ทุกคนทั้งพี่น้อง พี่อ๊อฟ พี่บูม พี่เอก พี่แพรว พี่วสันต์ พี่อัญญา แพร นัท ใหม่ ที่เป็นกำลังใจให้กัน ช่วยเหลือกัน ให้คำปรึกษาในการทำวิจัย และสู้กับบัณฑิต วิทยาลัยไปด้วยกัน

ขอขอบคุณแมวมทุกตัวที่เข้ามาในชีวิตที่เป็นแหล่งในการเพิ่มแรงใจการทำวิจัย รวมทั้งนิยาย ที่เรื่องที่อ่าน นักเขียนทุกคนที่สร้างสรรค์นิยายขึ้นมาให้ที่เป็นเซฟโซนที่ดีในการพักหลังจากที่ เหนื่อยล้าจากการวิจัย

ขอขอบพระคุณครอบครัว พ่อนายชนะศักดิ์ ราชพิบูลย์ แม่ น.ส.จันทร์แรม คະເນຍ์ น้องสาว น.ส.มีนา ราชพิบูลย์ ที่เป็นกำลังใจในการทำวิจัย เป็นผู้ที่คอยให้กำลังใจส่งเสริมและ สนับสนุน ในการปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอบแต่บุพการีและ บุรพจารย์ทุกท่าน

ปิยดา ราชพิบูลย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การประเมินสารสนเทศ	11
สื่อสังคมออนไลน์.....	17
ผู้สูงอายุกับสื่อสังคมออนไลน์	24
พฤติกรรมการใช้และการประเมินสื่อสังคมออนไลน์.....	33
งานวิจัยเกี่ยวข้อง	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	76
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	76
สมมติฐานการวิจัย.....	76
วิธีดำเนินการวิจัย.....	77
สรุปผลการวิจัย.....	78
อภิปรายผลการวิจัย	82
ข้อเสนอแนะ	86
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก.....	94
ภาค ก หนังสือรับรองจริยธรรม	95
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ	99
ภาคผนวก ค แบบทดสอบ	104
ประวัติผู้เขียน.....	120

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562.....	46
ตาราง 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	49
ตาราง 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุในเขตของกรุงเทพมหานคร	55
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุใน	57
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุใน เขตกรุงเทพมหานคร ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์.....	58
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ในเขต กรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	59
ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุใน เขตกรุงเทพมหานคร ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์.....	60
ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุใน เขตกรุงเทพมหานคร ด้านเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	61
ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุใน เขตกรุงเทพมหานคร ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้	62
ตาราง 10 ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน.....	63
ตาราง 11 ร้อยละระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตของ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร	64
ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุใน เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	66

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ.....	67
ตาราง 14 เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่จำแนกตามอายุโดยรวมและรายด้าน	68
ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา.....	69
ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพเดิมหรืออาชีพปัจจุบัน	70
ตาราง 17 เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่จำแนกตามอาชีพเดิมหรือปัจจุบันโดยรวมและรายด้าน	71
ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต	73
ตาราง 19 เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่จำแนกตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตโดยรวมและรายด้าน	74

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงการวิเคราะห์แนวโน้มของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในระหว่าง ปี พ.ศ. 2558-2593 ดัดแปลงมาจากแผนภูมิแสดงการวิเคราะห์แนวโน้มของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในระหว่าง ปี พ.ศ. 2558-2593 ของ UNDESA	29

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นแพลตฟอร์มสำหรับการสร้างชุมชนเสมือนจริง และเป็นแหล่งรวมผู้ใช้เข้ามาประกอบกิจกรรมบนโลกออนไลน์นี้ให้สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันแบบสองทางได้ โดยผู้ใช้เป็นผู้สร้างเนื้อหา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน มีลักษณะการทำงานแบบเน้นการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รูปภาพ ข้อความ วิดีโอ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น วิกิพีเดีย (Wikipedia) บล็อกเกอร์ (Blogger) ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) เป็นต้น ทั้งนี้สื่อสังคมออนไลน์มีคุณลักษณะที่ผู้ใช้สามารถสร้างกลุ่มหรือชุมชน โดยบุคคลอื่นสามารถเข้าร่วมกลุ่มได้เป็นจำนวนมากภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว สามารถแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้องค์กร สถาบัน และหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภค ซึ่งโลกปัจจุบันกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีการสื่อสารได้เปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต

การติดต่อสื่อสารที่สามารถติดต่อกันได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างสะดวก จนเกิดเป็นยุคของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นสื่อที่ผู้ใช้สามารถควบคุมด้วยตนเอง เปิดรับข่าวสารที่ต้องการหรือปฏิเสธข้อมูลข่าวสารที่ไม่น่าสนใจได้ การค้นคืนข้อมูลสามารถกระทำได้ไม่จำกัดจำนวนในการเลือกเปิดรับข่าวสาร รวมทั้งสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเปิดรับได้มากกว่าสื่ออื่น (พัชรภรณ์ ไกรชุมพล, 2555, น. 11; สิทธิชัย คูเจริญสิน, 2559, น. 2-3; Kaplan and Haenlein (2010, p. 61 อ้างถึงใน ศิริพร แซ่ลิ้ม, 2558, น. 4)

“ผู้สูงอายุ” เป็นบุคคลอีกหนึ่งกลุ่มที่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ต่างจากคนวัยอื่น ๆ ซึ่ง สิทธิชัย คูเจริญสิน (2559, น. 2-3) ได้กล่าวถึงผู้สูงอายุว่าเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตหลายด้านมากกว่าวัยอื่น อาทิ ความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ รวมถึงด้านสังคมและวัฒนธรรม สื่อสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุในการปรับตัว แต่ในขณะเดียวกันสื่อสังคมออนไลน์ก็ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผลกระทบด้านบวก เช่น สามารถค้นคว้าความรู้และข้อมูลข่าวสารได้มากยิ่งขึ้นได้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์และทันสมัยในเวลาทีรวดเร็ว รวมทั้งเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้น ส่วนผลกระทบด้านลบ เช่น ค่าใช้จ่ายในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผลกระทบต่อสุขภาพของ

ผู้สูงอายุทั้งสายตาและกล้ามเนื้อมือ เป็นต้น สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ และจากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติและมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย พบว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยเข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยกำลังกลายเป็น "สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์" คือ มีประชากรอายุ 60 ปีเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเป็น "สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด" กล่าวคือ ประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ และจากการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560 พบว่าประชาชนในกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ต มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่าตัวในช่วงเวลาเพียง 5 ปีที่ผ่านมา จากร้อยละ 6.6 ในปี 2556 เป็นร้อยละ 18.2 ในปี 2560 อย่างไรก็ตามยังถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุอื่น ๆ เช่น กลุ่ม 15-24 ที่มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ต สูงขึ้นร้อยละ 89.8 เป็นต้น (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561, น. 94)

จากการที่สื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นสังคมยุคปัจจุบันนั้นทำให้สารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แต่จากการที่ปริมาณสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ที่การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดการทะลักทะลายนของสารสนเทศ ซึ่งนักวิจัยจากมหาวิทยาลัย New York University และ Princeton University ได้สำรวจพฤติกรรมการใช้งาน Social Media ของบุคคลวัยต่าง ๆ อย่างจริงจัง พบว่าผู้สูงอายุโดยเฉพาะบุคคลที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีแนวโน้มการแชร์ข่าวปลอม หรือ "Fake News" มากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ใช้งานในวัยต่าง ๆ แอนดรูว์ เกตส์, โจนาธาน เนเกอร์ และโจเซฟ ทักเกอร์ (Andrew Guess, Jonathan Nagler and Joshua Tucker, 2019, ออนไลน์) พฤติกรรมการใช้และการประเมินสารสนเทศ หมายถึง พฤติกรรมการใช้และกระบวนการในการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อตรวจสอบ ความสำคัญและคุณค่าของของสารสนเทศว่าตรงตามความต้องการของบุคคลหรือไม่ โดยกระบวนการดังกล่าวต้องอาศัยการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศที่ค้นคืนได้ว่าสามารถตอบคำถามที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาคุณลักษณะที่เหมาะสมของสารสนเทศ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณภาพและนำไปใช้ประโยชน์ได้ ความสำคัญของการประเมิน ตรวจสอบสารสนเทศที่จะนำไปใช้เพื่อให้มั่นใจว่าสารสนเทศนั้นตรงกับความต้องการ ครอบคลุมประเด็นอย่างครบถ้วน และมีความน่าเชื่อถือยิ่งเพื่อตรวจสอบความสำคัญ และคุณค่าของสารสนเทศด้วย

เช่น เนื้อหาเก่าเกินไปหรือไม่ มีความน่าเชื่อถือในทางวิชาการหรือไม่ เป็นต้น เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณค่า และนำไปใช้งานได้จริง การรู้สื่อสังคมออนไลน์ สามารถอธิบายได้ว่า ทักษะของผู้สูงอายุที่สามารถใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ได้นั้นยังไม่เพียงพอต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สิ่งที่สำคัญในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะ การคิดวิเคราะห์ ประเมิน แบ่งปันและสร้างสรรค์เนื้อหาอย่างรู้เท่าทัน เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีทั้งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ (ชัยวัฒน์ บุญอาจ, 2562, น. 20; ศิริพร แซ่ลิ้ม, 2558, น. 4)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้และการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทักษะการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุได้แก่ เพศ โดยพบว่า เพศ แตกต่างกันมีความรู้การจัดการเนื้อหาในไลน์แตกต่างกัน (ศิริพร แซ่ลิ้ม, 2558) อายุ โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันมีความสามารถและทักษะในการเข้าถึงและใช้งานอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน (นลินี ศรีวิลาส และปริญญา หรุ่นโพธิ์, 2560) ระดับการศึกษา โดยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีระดับการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน และ ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติด้านเหตุผล การใช้ประโยชน์ และการเชื่อถือเนื้อหาที่ได้รับแตกต่างกันโดยผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่ามีทัศนคติในทุกด้านสูงกว่า (สุวิษ ธีระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561) อาชีพ โดยพบว่า อาชีพ แตกต่างกันมีการใช้เว็บไซต์เฟซบุ๊กแตกต่างกัน ลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีแรงจูงใจใช้งานการใช้เว็บไซต์เฟซบุ๊กแตกต่างกัน (ปรางสุรางค์ โชติชัชวาลย์กุล, 2556) ซึ่งจากการศึกษาทั้งบทความ งานวิจัย และข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่สำรวจพฤติกรรมการใช้แรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการและการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตหรือรูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีเดียที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ แต่ยังคงขาดเรื่องการวัดระดับทักษะการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ซึ่งเรื่องการรู้เท่าทันในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะการถูกหลอกลวงจากการเผยแพร่ข่าวสารปลอม (Fake News) ในสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุดซึ่งจากการประเมินจากตัวชี้วัดของอายุพบว่า ยิ่งในกลุ่มผู้สูงวัย จะยิ่งมีการแชร์ข่าวปลอมมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลุ่มผู้สูงอายุว่ามีพฤติกรรมการใช้และการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างไร ทั้งนี้ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้รับในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในจัดหลักสูตรหรือ

การจัดอบรมหรือการสร้างสื่อที่ให้ความรู้เพื่อสร้างทักษะในการรู้เท่าทันในการใช้สื่อสังคมออนไลน์แก่ผู้สูงอายุ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น ในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้และการประเมินสารสนเทศแก่ผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ศูนย์ป้องกันข่าวปลอม กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ในการวางกลยุทธ์ป้องกันและสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชนอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้และการประเมินเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถดำรงชีพได้อย่างปกติสุข

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 15,363 คน (สำนักงานพัฒนาสังคม, กรุงเทพมหานคร 2563) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 378 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 เพศ

1.1.1 เพศชาย

1.1.2 เพศหญิง

1.2 อายุ

1.2.1 สูงอายุตอนต้น (60-65 ปี)

1.2.2 สูงอายุตอนกลาง (66-70 ปี)

1.2.3 สูงอายุตอนปลาย (มากกว่า 70ปี)

1.3 ระดับการศึกษา

1.3.1 ประถมศึกษา

1.3.2 มัธยมศึกษา

1.3.3 อุดมศึกษา

1.4 อาชีพ

1.4.1 ข้าราชการบำนาญ

1.4.2 พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง

1.4.3 อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว

1.4.4 ไม่ได้ประกอบอาชีพ

1.5 ประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

1.5.1 น้อยกว่า 1 ปี

1.5.2 1- 5 ปี

1.5.3 มากกว่า 5 ปี

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์

2.1 ความทันสมัย (Currency)

2.2 ความถูกต้อง (Accuracy)

2.3 ความเกี่ยวข้อง (Relevance)

2.4 ความน่าเชื่อถือ (Reliability)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมในด้านต่อไปนี้

1.1 ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัว เพื่อน เพื่อความบันเทิงและเพลิดเพลิน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ติดตามข่าวสารและเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ เพิ่มพูนความรู้ของตน เผยแพร่ความคิดเห็นหรือความรู้ของตนในเรื่องต่าง ๆ หรือสร้างประสบการณ์แปลกใหม่

1.2 เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ เช่น ช่วงวันหยุด ช่วงวันหยุด ช่วงเช้า ช่วงกลางวัน ช่วงเย็น หรือ ช่วงก่อนเข้านอนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

1.3 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากคนในครอบครัว เพื่อน คนรู้จัก หรือศึกษาด้วยตนเอง ใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC) หรือเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook)

1.4 ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ หมายถึง ไลน์ (LINE), วัตส์แอปป์ (Whats app Messenger), วีแชต (WeChat), เฟซบุ๊ก (Facebook), อิน스타그램 (Instagram), ทวิตเตอร์ (Twitter), คลับเฮาส์ (Clubhouse), ยูทูบ (Youtube), ติกต็อก (Tik Tok), บล็อก (Blog), พันทิป (Pantip) หรือ พินเทอเรสต์ (Pinterest)

1.5 กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น กดไลค์ที่ท่านชอบในสื่อสังคมออนไลน์ กดแชร์ข้อมูลข่าวสารหรือคลิปวิดีโอที่ได้รับมาจากสื่อสังคมออนไลน์ กดสนับสนุน หรือกดติดตามผู้คนหรือโพสต์ที่ท่านชอบในสื่อสังคมออนไลน์ แสดงความคิดเห็นของตนเองในสื่อสังคมออนไลน์ หรือ สั่งซื้อสินค้าที่สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

2. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง พฤติกรรมการใช้และกระบวนการในการคิด ไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบ และใช้วิจารณญาณในการประเมินคุณค่าของสารสนเทศที่ได้รับ ว่ามีคุณภาพใช้ประโยชน์ได้ตรงความต้องการ ซึ่งวิเคราะห์ตามเกณฑ์การประเมินสารสนเทศ 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ความทันสมัย (Currency) หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อมูลใหม่ ทันท่อสถานการณ์ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามระยะเวลาอย่างเหมาะสม และแสดงวันที่ปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด

2.2 ความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง มีการตรวจสอบเนื้อหาว่ามาจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือหรือมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ไม่มีอคติ หรือโฆษณาแฝง,ชวนเชื่อ

2.3 ความเกี่ยวข้อง (Relevance) หมายถึง เนื้อหาที่ได้รับมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้งานหรือไม่

2.4 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึง เนื้อหาที่ได้รับมีผู้ผลิตเนื้อหาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เขียน บรรณาธิการ ผู้รวบรวม และผู้จัดพิมพ์ มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาของเนื้อหาและเนื้อหาไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม และจริยธรรม

3. ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตามปฏิทินมาตรฐานสากล และเป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 ที่มีประสบการณ์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่น้อยกว่า 6 เดือนขึ้นไป

4. อายุ หมายถึง ผู้สูงอายุตอนต้น คือผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-65 ปี ผู้สูงอายุตอนกลาง คือผู้สูงอายุที่มีอายุ 66-70 ปี และผู้สูงอายุตอนปลาย คือผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 70 ปี

5. ระดับการศึกษา หมายถึง ชั้นสูงสุดของผู้สูงอายุที่เรียนจบในระดับการศึกษา ประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา หรือเทียบเท่า

6. อาชีพ หมายถึง อาชีพเดิมหรือปัจจุบันของผู้สูงอายุก่อนเกษียณหรืออาชีพปัจจุบันของผู้สูงอายุโดยจำแนกเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ, ลูกจ้าง, อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว, ไม่มีอาชีพ และ อาชีพอื่น ๆ

7. ประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต หมายถึง ประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต หรือระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต โดยแบ่งเป็นช่วงเวลาน้อยกว่า 1 ปี ระยะเวลา 1-5 ปี และระยะมากกว่า 5 ปี

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

2. ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

3. ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

4. ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

5. ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ตัวแปรปัจจัยที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ วัตถุประสงค์ เวลาที่ใช้ การเข้าถึง ประเภท และกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (ปรางสุรางค์ โชติชัชวาลย์ กุล, 2556; เอมิกา เหมมินทร์, 2556; เหมมินทร์, 2556; ศิริพร แซ่ลิ้ม, 2558; ทีราโค โมนันต้า, 2015; วอชเนอร์, โบเบ็ก, โคโคว และคริส, 2016; กันตพล บรรทัดทอง, 2557; สุวิช ธีระโคตร และ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561)

2. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ ตัวแปรปัจจัยที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรเพศ (กันตพล บรรทัดทอง, 2557; ศิริพร แซ่ลิ้ม, 2558) อายุ (ปรางสุรางค์ โชติชัชวาลย์ กุล, 2556; กฤษณาพร ทิพย์กาญจนเรขา ศิริธร ยิงเรงเริง และจันทิมา เขียวแก้ว, 2560; Hernandez, 2011) ระดับการศึกษา (วัชรวิ กาเซ็นติมะ, 2553) อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน (พงษ์ศักดิ์ ชาวชม, 2560) และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต (สุวิช ธีระโคตร และ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561) ในส่วนของตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้นำทักษะการรู้สารสนเทศมาตรฐานที่ 3 ของมาตรฐานสามมิติของการรู้สารสนเทศสำหรับอุดมศึกษา ของสมาคมห้องสมุด วิทยาลัยและวิจัย (Association of college and research libraries, 2000, Online) เพื่อให้ได้สารสนเทศ ที่มีคุณภาพและนำมาใช้ประโยชน์ได้ตรงตามต้องการ ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาสารสนเทศที่มีคุณภาพ มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

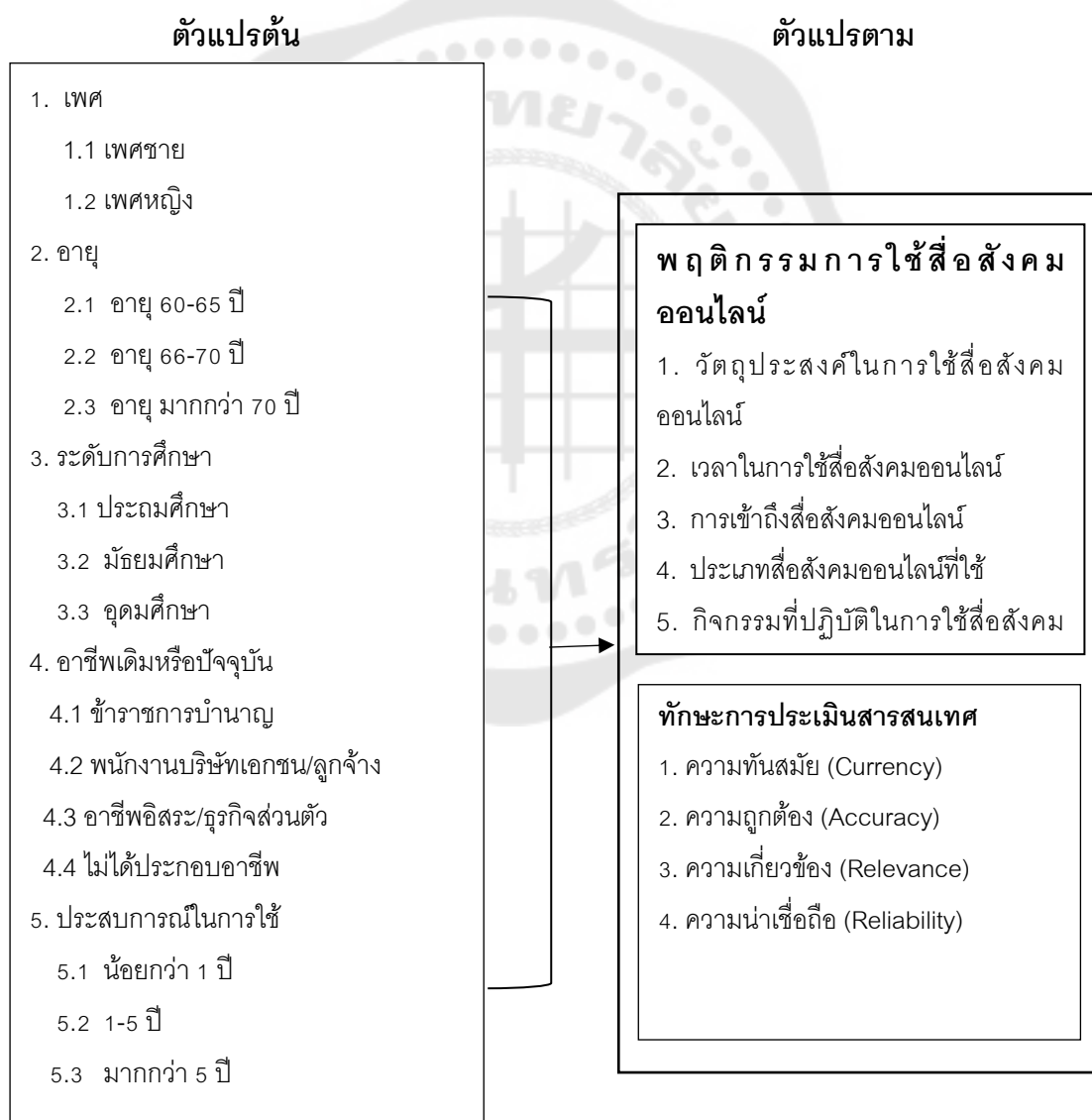
2.1 ความทันสมัย (Currency) หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อมูลใหม่ ทันต่อสถานการณ์ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามระยะเวลาอย่างเหมาะสม และแสดงวันที่ปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด

2.2 ความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง มีการตรวจสอบเนื้อหาว่ามาจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือหรือมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ไม่มีอคติ หรือโฆษณาแฝงชวนเชื่อ

2.3 ความเกี่ยวข้อง (Relevance) หมายถึง เนื้อหาที่ได้รับมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้งานหรือไม่

2.4 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึง เนื้อหาที่ได้รับมีผู้ผลิตเนื้อหาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เขียน บรรณาธิการ ผู้รวบรวม และผู้จัดพิมพ์ มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาของเนื้อหาและเนื้อหาไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม และจริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอตามหัวข้อ
ดังนี้

1. การประเมินสารสนเทศ
  - 1.1 ความหมายของการประเมินสารสนเทศ
  - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการประเมินสารสนเทศ
  - 1.3 ทักษะการประเมินสารสนเทศของ ACRL
  - 1.4 ทักษะการประเมินสารสนเทศของ IFLA
  - 1.5 Empower8
2. สื่อสังคมออนไลน์
  - 2.1 ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์
  - 2.2 ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์
  - 2.3 ประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ / ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์
3. ผู้สูงอายุกับสื่อสังคมออนไลน์
  - 3.1 ความหมายของผู้สูงอายุ
  - 3.2 กลุ่ม/ประเภทของผู้สูงอายุ
  - 3.3 สถานการณ์ผู้สูงอายุ
4. พฤติกรรมการใช้และการประเมินสื่อสังคมออนไลน์
  - 4.1 ความหมายของพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์
  - 4.2 สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ
  - 4.3 การประเมินคุณค่าสื่อสังคมออนไลน์
  - 4.4 จริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยในประเทศ

การประเมินสารสนเทศ

ความหมายของการประเมินสารสนเทศ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า “ประเมิน” หมายถึง การกำหนดหรือให้ค่าหรือราคาเท่าที่ควรจะเป็นตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วนคำว่า “ประเมินผล” หมายถึง พิจารณาและวัดคุณค่าของกิจการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในด้านการศึกษา หมายถึง วัดคุณค่าหรือผลความก้าวหน้าการศึกษา เช่น การสอบได้เป็นวิธีประเมินผล การศึกษาวิธีหนึ่ง

สมชาย วรรณญาณุไกร (2548, น. 131) ได้ให้ความหมายของการประเมินสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบเพื่อตรวจสอบความสำคัญและคุณค่าของสารสนเทศว่าตรงตามวัตถุประสงค์ หรือความต้องการของแต่ละบุคคลหรือไม่ โดยการวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ เพื่อประเมินว่าสารสนเทศที่ผ่านการสังเคราะห์แล้วนั้นสามารถ ตอบคำถามที่กำหนดไว้หรือตรงกับความต้องการหรือไม่ จากนั้นเขียนเป็นบทสรุปหรือสาระสังเขป

ลัดดาวัลย์ โทน (2558, ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของการประเมินสารสนเทศว่าเป็นขั้นตอนในการประเมินเพื่อคัดเลือกสารสนเทศที่เราได้จากการสืบค้นที่มีคุณค่า มีความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ เป็นการพิจารณาคัดเลือกจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งการประเมินสารสนเทศจะทำให้เราได้สารสนเทศที่มีคุณค่าและนำสารสนเทศไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

แววตา เตชาทวีวรรณ (2559, น. 47) ได้ให้ความหมายของการประเมินสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบเพื่อตรวจสอบความสำคัญและคุณค่าสารสนเทศว่าตรงตามความต้องการของบุคคลหรือไม่ รวมทั้งพิจารณาคุณลักษณะที่เหมาะสมของสารสนเทศ ได้แก่ ความถูกต้องของข้อมูลความทันสมัยของเนื้อหา ความน่าเชื่อถือทางวิชาการ และความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณภาพและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ในการประเมินสารสนเทศนั้นคุณควรมีทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ ช่างสังเกต ช่างสงสัย ชักถามในสิ่งที่คลุมเครือใฝ่รู้และจดจำข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบประกอบการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ผสมผสานสารสนเทศเชื่อมโยงประเด็นได้อย่างมีเหตุมีผล มีความเป็นกลางและปราศจากอคติ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณค่า สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการของบุคคล

กวีธา ธรรมเจริญสถิต (2560, ออนไลน์) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับทักษะการประเมินสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ สามารถสรุปแนวคิดสำคัญจากสารสนเทศที่รวบรวม โดยใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง และความทันสมัย สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์

แนวคิดหลักเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เพื่อพิจารณาว่าอะไรคือสิ่งที่เพิ่มขึ้นอะไรคือสิ่งที่ขัดแย้งกัน และอะไรคือสิ่งที่คล้ายตามกัน และตัดสินใจเลือกรับสารสนเทศที่น่าเสนอไว้อย่างหลากหลาย โดยการพิจารณาทบทวนถึงเหตุผลจากสิ่งที่เคยจดจำ คาดการณ์ โดยยังไม่คล้ายตามสารสนเทศที่น่าเสนอเรื่อง นั้น ๆ แต่ต้องพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยความรอบคอบและมีเหตุผลว่าสิ่งใดสำคัญมีสาระก่อนตัดสินใจเชื่อ

ชัยวัฒน์ บุญอาจ แวตตา เตชาทวิวรรณ และภิมศักดิ์ เอ็งฉ้วน (2561, น. 20) ได้ให้ความหมายของการประเมินสารสนเทศว่าเป็น กระบวนการอย่างเป็นระบบเพื่อตรวจสอบความสำคัญ และคุณค่าของสารสนเทศว่าตรงตามความต้องการของบุคคลหรือไม่ โดยกระบวนการดังกล่าวต้องอาศัยการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศที่ค้นคืนได้นั้นว่าสามารถตอบคำถามที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาคุณลักษณะที่เหมาะสมของสารสนเทศ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณภาพและนำไปใช้ประโยชน์ได้

กล่าวโดยสรุปคือความหมายของการประเมินสารสนเทศ คือกระบวนการอย่างเป็นระบบที่ใช้ในการตรวจสอบความสำคัญและคุณค่าของสารสนเทศว่าตรงตามความต้องการหรือไม่ โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศนั้นว่าสามารถตอบคำถามที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ เพื่อที่จะให้สารสนเทศนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการประเมินสารสนเทศ

สมชาย วรรณญาณุไกร (2548, น. 131-139) ได้เสนอเกณฑ์สำหรับประเมินสารสนเทศบนเว็บไซต์ไว้ ดังนี้

1. ผู้รับผิดชอบ หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำให้เกิดสารสนเทศขึ้นมา เนื่องจากผู้สร้างหรือผู้รับผิดชอบเว็บไซต์ไม่จำกัดว่าเป็นใคร ดังนั้น การรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อที่สามารถรู้ได้ว่าเว็บไซต์นั้นมีความน่าเชื่อถือมากเพียงใด โดยพิจารณาจากประเด็นต่อไปนี้

1.1 กรณีผู้รับผิดชอบเป็นบุคคลจะต้องพิจารณาจากความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ และการยอมรับของสังคม โดยพิจารณาจากคุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน หน้าที่รับผิดชอบ ประสบการณ์ในงานเขียน เป็นต้น

1.2 กรณีผู้แต่งเป็นองค์กรหรือสถาบัน จะพิจารณาจากชื่อเสียงขององค์กร และการยอมรับในวงการศึกษาฯ นั้น ๆ หรือพิจารณาจากประสบการณ์ในการดำเนินงานว่ามีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อมูลที่นำมาเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตมากน้อยเพียงใดซึ่งส่วนใหญ่จะพิจารณาจากองค์กร หรือหน่วยงานที่ทำงานโดยไม่มุ่งหวังผลกำไรเป็นหลัก

1.3 ผู้ดูแลเว็บไซต์ สามารถติดต่อกับผู้ดูแลได้ มีการระบุหมายเลขโทรศัพท์ที่อยู่ หรืออยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ จะเป็นการเสียโอกาสอย่างยิ่งถ้าเข้าไปเยี่ยมเว็บไซต์หนึ่งแล้วพบว่าเว็บไซต์นั้นไม่สามารถส่งคำติชมหรือคำร้องขอใด ๆ ไปยังผู้ดูแลเว็บไซต์ได้เลย

1.4 ผู้สนับสนุน ประกอบด้วย ตัวแทนรัฐบาล หน่วยงานทางการศึกษา องค์กรทางธุรกิจ สมาคม สื่อสารมวลชน และบุคคล

2. ความถูกต้อง แหล่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่นำมาสร้างเว็บสามารถแยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ มีความเที่ยงตรง แม่นยำในประเด็นดังนี้

2.1 ข้อมูลมีความถูกต้องเพียงใด มีข้อผิดพลาดหรือพิจารณาจากการสะกดคำตัวเลขสถิติต่าง ๆ ความละเอียดของข้อมูล

2.2 ข้อควรระวัง บางครั้งการเลือกแหล่งข้อมูลข่าวสารหรือเว็บไซต์ที่คิดว่าน่าเชื่อถือแล้วอาจไม่ใช่การรับประกันว่าสิ่งนั้นเป็นจริงทั้งหมด เพราะอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่ให้อิสระกับทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น ดังนั้น จึงทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด

2.3 สามารถตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาได้ ซึ่งจะต้องมีแหล่งอ้างอิง แหล่งข้อมูลควรจะมีที่น่าเชื่อถือและมีความชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นต้นฉบับหรือนำมาจากแหล่งอื่น ส่วนใหญ่เว็บไซต์จะไม่ค่อยมีการอ้างอิงเหมือนบทความวิชาการหรือหนังสือ ประเด็นในการพิจารณา เช่น ข้อมูลมีความถูกต้องและเหมาะสมกับผู้ใช้ ผู้รับผิดชอบหรือผู้แต่งมีคุณสมบัติเพียงพอในการเขียนเอกสาร ถ้ามีการโฆษณาบนเว็บแล้วมีการแบ่งแยกออกจากเนื้อ การโฆษณา มีผลต่อเนื้อหาของเว็บไซต์ ข้อมูลมีความสม่ำเสมอ มีการเปลี่ยนแปลงเหมือนกับแหล่งอื่น

3. จุดประสงค์ จุดมุ่งหมายในการสร้างชัดเจนและบอกความสัมพันธ์ของสิ่งที่ต้องการนั้นชัดเจน ประเด็นในการพิจารณาวัตถุประสงค์มีดังต่อไปนี้

3.1 วัตถุประสงค์ของเว็บไซต์มีความชัดเจน เช่น เพื่อข่าวสารข้อมูล การศึกษา สถาบันการค้า ความบันเทิง การชกใจ หรือส่วนบุคคล เป็นต้น

3.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้ใช้ทั่วไป กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กลุ่มผู้ทำวิจัย เป็นต้น

4. ความเป็นปัจจุบัน เว็บเพจที่สร้างขึ้นนั้นต้องแสดงวันที่ที่เป็นปัจจุบันด้วย เช่น วันที่เวลาที่สร้าง และวันที่ที่มีการแก้ไขครั้งล่าสุด เป็นต้น ข้อมูลที่ดีจะต้องมีความเป็นปัจจุบัน และทันสมัย เพราะข้อมูลอาจมีคุณค่าและประโยชน์อยู่ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น หรือบางครั้งข้อมูลอาจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ ข้อมูลด้านธุรกิจ และข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

5. ความครอบคลุม การสร้างเว็บไซต์ต้องให้ตรงกับวิธีการค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์ชัดเจน ประเด็นในการพิจารณา ได้แก่ เว็บไซต์มีความบรรลุวัตถุประสงค์และมีความครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ทั้งหมดของเว็บไซต์ ความลึกซึ้งและความครอบคลุมของข้อมูลที่เสนอมีความเพียงพอ เช่น ครอบคลุมเนื้อหาอะไรบ้าง จุดเน้นของการนำเสนอข้อมูลของเว็บไซต์คืออะไร ขอบเขตของเนื้อหาเน้นเฉพาะเนื้อหาเรื่องนั้นหรือรวมไปถึงเนื้อหาอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ช่วงเวลาสารสนเทศที่นำเสนอได้จำกัดช่วงเวลาไว้แน่นอน รูปแบบมีการเชื่อมโยงไปยังเว็บอื่น มีการกำหนดขอบเขตที่ใช้ในการเชื่อมโยงอย่างไร มีการยกเว้นในส่วนที่ยากเกินกว่าที่จะเข้าใจหรืออธิบายไม่ได้ ขอบเขตของข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน

แวนดา เตซาทวิวรรณ (2559, น. 56-57) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินสารสนเทศและองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมิน ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ขอบเขตของเนื้อหา (ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง คำสำคัญ สารบัญ หัวข้อเรื่อง) และประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ เป็นต้น

2. ความถูกต้อง องค์ประกอบที่ใช้ประเมิน ได้แก่ มีการอ้างอิง/บรรณานุกรมหรือไม่ นำเสนอข้อเท็จจริง/ความคิดเห็น/ความมีอคติ มีโฆษณาเกี่ยวข้องหรือไม่ หรือเป็นเอกสารปฐมภูมิหรือไม่

3. ความน่าเชื่อถือ องค์ประกอบที่ใช้ประเมิน ได้แก่ มีชื่อผู้แต่งชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ ผู้จัดทำที่เป็นหน่วยงาน/สำนักพิมพ์ การตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) กรณีเป็นเว็บไซต์ให้พิจารณาโดเมนเนมด้วย

4. ความครบถ้วน องค์ประกอบที่ใช้ประเมิน ได้แก่ ความสมบูรณ์ของเนื้อหาเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งสารสนเทศอื่น วัตถุประสงค์ของการจัดทำตรงกับเรื่องที่ต้องการหรือไม่ เนื้อหาครอบคลุมทุกด้านของเรื่องที่ต้องการหรือไม่

5. ความทันต่อเหตุการณ์ องค์ประกอบที่ใช้ประเมิน ได้แก่ สาขาวิชาของสารสนเทศที่ต้องการ ปีพิมพ์/ปิดลิขสิทธิ์ และครั้งที่พิมพ์ ปีพิมพ์ของกลางอ้างอิง/เป็นอนุกรมข้อเท็จจริงจากเนื้อหาที่มีความทันสมัยมากน้อยเพียงใด กรณีเป็นเว็บไซต์มีการปรับปรุงเนื้อหาบนเว็บอย่างสม่ำเสมอหรือไม่

ทักษะการประเมินสารสนเทศของ ACRL

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries, 2000, Online) ได้มีการกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศไว้ทั้งหมด 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักศึกษาสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้

มาตรฐานที่ 2 นักศึกษาสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มาตรฐานที่ 3 นักศึกษาสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ และสามารถเลือกสารสนเทศที่มีคุณค่าได้

มาตรฐานที่ 4 นักศึกษาสามารถใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บริการตามวัตถุประสงค์ได้

มาตรฐานที่ 5 นักศึกษาสามารถเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม สำหรับการเข้าถึงและเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย

ทักษะการประเมินสารสนเทศของ IFLA

สหพันธ์นานาชาติแห่งสถาบันและสมาคมห้องสมุด (IFLA-International Federation of Library Associations and Institutions, 2006, Online) มาตรฐานการรู้สารสนเทศของ IFLA สามารถปรับเปลี่ยนได้ขึ้นอยู่กับความต้องการขององค์กรหรือประเทศ โดยโครงสร้างมาตรฐานการรู้สารสนเทศที่จะทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าถึงสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศ

1. การเข้าถึงสารสนเทศระบุว่าผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยมีความสามารถดังนี้

1.1 การกำหนดความต้องการสารสนเทศได้แก่การรู้ความต้องการสารสนเทศ การพิจารณาเรื่องที่จะค้นหาสารสนเทศการนิยามความต้องการสารสนเทศและการเริ่มต้นกระบวนการค้นหา

1.2 การค้นหาสารสนเทศได้แก่การกำหนดและการประเมินแหล่งสารสนเทศ การพิจารณากลยุทธ์ที่ผลการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่เลือกและการเลือกและการค้นคืนสารสนเทศ

2. การประเมินสารสนเทศที่ใช้อย่างมีวิจารณญาณและความชำนาญโดยมีความสามารถ ดังนี้

2.1 การประเมินสารสนเทศ ได้แก่ การวิเคราะห์ตรวจสอบสกัดสารสนเทศ การสรุปและตีความสารสนเทศ การเลือกและการสังเคราะห์สารสนเทศและการประเมินความถูกต้องและความเกี่ยวข้องของสารสนเทศที่คนได้

2.2 การจัดระบบสารสนเทศ ได้แก่ การจัดลำดับและแยกแยะสารสนเทศ การจัดกลุ่มและจัดระบบสารสนเทศที่คุณคิดได้และมีการกำหนดว่าสารสนเทศใดดีที่สุด และมีประโยชน์มากที่สุด

3. การใช้สารสนเทศระบุว่าผู้ใช้ประยุกต์ใช้หรือใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์โดยมีความสามารถดังนี้

3.1 การใช้สารสนเทศได้แก่การค้นหาวิธีการในการศึกษานำเสนอและใช้สารสนเทศการประยุกต์ใช้สารสนเทศที่คุณคิดได้การเรียนรู้สารสนเทศที่เป็นความรู้สึกับบุคคลและการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้สารสนเทศ

3.2 การสื่อสารและการใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมได้แก่ความเข้าใจในการใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมการใช้สารสนเทศอย่างถูกกฎหมายการสื่อสารผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยความตระหนักรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและการใช้มาตรฐานรูปแบบการอ้างอิงต่าง ๆ

ทักษะการประเมินสารสนเทศของ Empower 8

ผู้เข้าร่วมประชุมในงาน International Workshop on Information Skills for Learning in Colombo, Sri Lanka ได้พัฒนาขึ้นสำหรับใช้ในกลุ่ม South and South East Asia ในปี ค.ศ. 2004 ได้แก่

1. Identify ได้แก่ การกำหนดหัวข้อ/เรื่อง กำหนดกลุ่มสนใจกำหนดและเข้าใจผู้ฟัง เลือกรูปแบบที่เกี่ยวข้อง ระบุค่าสำคัญ วางแผนกลยุทธ์การค้นหา และระบุประเภทของทรัพยากร

2. Explore ได้แก่ การค้นหาแหล่งข้อมูล ข้อมูลที่เหมาะสมกับหัวข้อที่เลือก ข้อมูลที่เหมาะสมกับหัวข้อที่เลือก ทำการสัมภาษณ์ ทัศนศึกษาหรือการวิจัยภายนอกอื่น ๆ เพิ่ม

3. Select ได้แก่ การเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พิจารณาว่าแหล่งข้อมูลใดถ่ายเกินไป ยากเกินไป บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านการจดบันทึก หรือการจัดระเบียบภาพ เช่น แผนภูมิ กราฟ หรือเค้าร่าง เป็นต้น ระบุขั้นตอนในกระบวนการ และรวบรวมการอ้างอิงที่เหมาะสม

4. Organize ได้แก่การเรียงลำดับข้อมูล แยกแยะระหว่างข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และอคติ ตรวจสอบอคติในแหล่งที่มา เรียงลำดับข้อมูลตามลำดับตรรกะ และใช้การจัดภาพเพื่อเปรียบเทียบหรือเปรียบเทียบข้อมูล

5. Create เตรียมข้อมูลด้วยคำพูดของตนเองในทางที่มีความหมาย แก้ไขข้อมูล โดยอาจจะแก้ไขคนเดียวหรือร่วมกับบุคคลอื่น กำหนดรูปแบบบรรณานุกรม

6. Present ฝึกกิจกรรมการนำเสนอ ในการแบ่งปันข้อมูล แสดงข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้ชม จัดเตรียมและใช้อุปกรณ์อย่างเหมาะสม

7. Assess รับคำติชมจากบุคคลคนอื่น ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง ไตร่ตรองว่าตนเองทำได้ดีเพียงใด ตรวจสอบว่ามีการเรียนรู้ทักษะใหม่หรือไม่ พิจารณาส่งที่สามารถทำได้ดีกว่าในครั้งต่อไป

8. Apply ทบทวนข้อเสนอแนะและการประเมินที่ให้ไว้ ใช้ข้อเสนอแนะและการประเมินสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งต่อไป พยายามใช้ความรู้ที่ได้รับในหลากหลายรูปแบบใหม่

กล่าวโดยสรุปทักษะการประเมินสารสนเทศ คือกระบวนการที่ใช้เพื่อตรวจสอบ ความสำคัญและคุณค่าของสารสนเทศว่าตรงตามความต้องการหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การประเมิน สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง และความทันสมัย เพื่อในการตัดสินใจว่าสารสนเทศนั้นมีความถูกต้องและตรงตามความต้องการ

สื่อสังคมออนไลน์

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นสังคมยุคปัจจุบัน และ สารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์

ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษาของ บอยด์และเอลิสัน (Boyd and Ellison, 2013 อ้างถึงใน ศิริพร แซ่ลิ้ม, 2558, น.32) ให้ความหมายว่า เป็นรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เป็นบริการรูปแบบหนึ่งของเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้งานสามารถ 1) สร้างประวัติส่วนตัวของผู้ใช้เพื่อแสดงตัวตน (Identity) หรือเอกลักษณ์บุคคล 2) เชื่อมต่อกับบุคคลอื่นที่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน 3) ติดต่อสื่อสาร สร้างสรรค์และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ร่วมกัน

ซอเรนเซน, พอร์ราส, ฮาจิกคานิและเฮยา (Sorensen, Porras, Hajikhani and Hayar, 2014, p. 3) ให้ความหมายว่า สื่อสังคมออนไลน์มีคุณลักษณะที่ผู้ใช้งานสามารถสร้างกลุ่ม โดยบุคคลอื่นสามารถเข้าร่วมกลุ่มได้เป็นจำนวนมากภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว สามารถแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ที่ดีและไม่ดีที่ได้รับ

ศิริพร กนกชัยสกุล (2553, น. 43) กล่าวว่า เครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ เป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีและเว็บรูปแบบใหม่ คือ เว็บ 2.0 ที่ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล ความเป็นตัวตนและเรื่องราวต่างๆ ผ่านแสดงรูปภาพให้เพื่อนๆ ได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของตนรวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการรู้จักกันผ่านเพื่อนของเพื่อน นอกจากนี้ผู้ใช้สามารถเล่นเกมกับเพื่อนโดยส่งข้อความถึงกันได้ในเวลาเดียวกัน ผู้ใช้และเพื่อนจึงมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ผู้ใช้สามารถกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลของตนเองว่าต้องการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสาธารณะหรือจำกัดเฉพาะบุคคลที่อยู่ในสังคมเสมือนของตน

ภิเชก ชัยนิรันดร์ (2553, น. 23) กล่าวว่าสื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมในโลกออนไลน์ การแพร่กระจายของสื่อก็ทำได้ง่ายขึ้นโดยเกิดการแบ่งปันข้อมูลจากใครก็ได้ ทั้งนี้อาจอยู่ในรูปของเนื้อหา รูปภาพ เสียงหรือ วิดีโอ

2. เป็นสื่อที่เปลี่ยนแปลงสื่อเดิมที่แพร่กระจายข่าวสารแบบทางเดียว เป็นแบบการสนทนาที่สามารถมีผู้เข้าร่วมได้หลาย ๆ คน มีสภาพของการเป็นสื่อสังคมสิ่งที่สำคัญคือการสนทนาที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นการรวมกลุ่มคุยในเรื่องที่สนใจร่วมกันหรือการวิพากษ์วิจารณ์สินค้าหรือบริการต่าง ๆ โดยที่ไม่มีใครเข้ามาควบคุมเนื้อหาของสนทนาหรือแม้กระทั่งตัวผู้ผลิตเนื้อหานั้นเอง เพราะผู้ที่ได้รับสารมีสิทธิ์จะเข้าร่วมในรูปแบบของการเพิ่มเติมความคิดเห็นหรือแม้กระทั่งเข้าไปแก้ไขเนื้อหานั้นด้วยตัวเอง

3. เป็นสื่อที่เปลี่ยนผู้คน ผู้บริโภคเนื้อหาจะเป็นผู้ผลิตเนื้อหา จึงเป็นสื่อที่แทบจะไม่มีต้นทุน ซึ่งทำให้ผู้คนในสังคมสามารถผลิตเนื้อหาและการกระจายไปยังผู้รับสารได้อย่างเสรี หากผลิตเนื้อหาที่เป็นที่สนใจของคนจำนวนมากก็จะเป็นผู้ทรงอิทธิพล ยิ่งหากเป็นในทางการตลาดก็สามารถนำผู้ติดตามให้ตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการนั้นได้ง่าย

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, ออนไลน์) ได้ให้ความหมายว่า สื่อสังคมออนไลน์ คือ สื่อประเภทหนึ่งที่ใช้ผู้ใช้สามารถมีส่วนร่วม สร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้

กล่าวโดยสรุป สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึงสื่อหรือตัวกลางที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสารซึ่งอยู่ในรูปแบบต่างๆ ให้กับผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์โดยที่จะสามารถตอบโต้กันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร หรือผู้รับสารกับผู้รับสารด้วยตนเองเป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมในโลกออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง

ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์

จากคำนิยามที่หลากหลายของสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีการจัดประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ไว้ดังนี้ (ภิเชก ชัยนิรันดร์, 2553, น. 27; สุพรรณษา ยวงทอง, 2557, น. 197-171)

1. เฟซบุ๊ก (Facebook) ก่อตั้งโดย มาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg) ปัจจุบันเป็นแพลตฟอร์มทางการสื่อสารออนไลน์ยอดนิยมของผู้ใช้ทั่วโลก ซึ่งสมาชิกสามารถสร้างข้อมูลส่วนตัว (Profile) เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้อื่นได้ทำความรู้จักตัวตนของตนเอง ผู้ใช้สามารถโพสต์ (Post) หรือเขียนข้อความ รูปภาพ คลิปวิดีโอ โดยกำหนดไว้ว่าจะเผยแพร่โพสต์เหล่านั้นต่อสาธารณะ เฉพาะเพื่อน หรือเก็บไว้เป็นส่วนตัวก็ได้ รวมถึงสามารถคุยกับเพื่อน ส่งข้อความหรือภาพไปยังบุคคลเฉพาะที่ต้องการ และยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น เกม แข่งเต๋อเนปฏินวันเกิด การใช้งานเฟซบุ๊กทำได้โดยใช้อีเมลลงทะเบียนเป็นสมาชิกผ่านทาง www.facebook.com หรือผ่านแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กบนโทรศัพท์มือถือ หลังจากเป็นสมาชิกแล้วสามารถเพิ่มบัญชีเพื่อนได้ และเมื่อโพสต์แล้วก็จะมีการแจ้งเตือนไปยังเพื่อนทุกคนให้รับรู้ ในทางกลับกันเมื่อเพื่อนโพสต์เราเองก็จะได้รับแจ้งเตือนและสามารถแสดงความคิดเห็น กดไลค์ (like) หรือแชร์โพสต์นั้นต่อได้ ลูกเล่นของเฟซบุ๊กมีอีกมากมาย เช่น การเช็คอิน (Check in) ระบุตำแหน่งที่เราอยู่ ณ ขณะนั้น การติดแท็ก (Tag) หรือระบุชื่อเพื่อนเข้าไปในโพสต์ ซึ่งเมื่อโพสต์ ออกไปก็จะแจ้งเตือนไป ยังไทม์ไลน์ของเพื่อนทุกคนที่แท็กไว้ นอกจากนี้ยังมีแพลตฟอร์มที่คล้ายคลึงกัน เช่น ลิงคอิน (LinkedIn), เพล็กซ์โซ (Plaxo) เป็นต้น

2. ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นบริการลักษณะไมโครบล็อก (Microblog) คือส่งข้อความสั้น ๆ ครั้งละไม่เกิน 140 ตัวอักษร (ปัจจุบันสามารถโพสต์ได้ไม่จำกัดนวนตัวอักษร) เพื่อบ่งบอกว่าขณะนั้นกำลังทำอะไรอยู่ หรือบอกสิ่งที่ต้องการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เป็นบริการที่ได้รับความนิยมจากทั่วโลก ใช้งานโดยลงทะเบียนสมัครสมาชิกผ่านเว็บไซต์ www.twitter.com หรือแอปพลิเคชันบริการทวิตเตอร์ บนโทรศัพท์มือถือ เมื่อลงทะเบียนแล้วจะได้ ชื่อสมาชิกเป็น @ ชื่อบัญชี เช่น @ scb_thailand จากนั้นก็สามารถส่งข้อความได้ หรือเรียกว่าการ ทวิต (tweets) ซึ่งหากสนใจข้อความ หรือแนวคิดของสมาชิกคนใด ก็สามารถติดตามบุคคลนั้นได้ด้วยวิธีการกดติดตาม (Follow) และหากมีใครมาสนใจ และติดตามเรา คนนั้นก็จะเป็นผู้ติดตาม (Follow) ของเรา บนทวิตเตอร์ ใช้เครื่องหมาย # (Hashtag) ในการสร้างลิงก์เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อความที่เกี่ยวข้องกัน ทำให้สะดวกในการติดตามเรื่องราวนั้น ๆ โดยเริ่มแรกผู้ออกแบบทวิตเตอร์ต้องการให้

ผู้ใช้งานเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง แต่ก็ถูกนำไปใช้ในทางธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มยอดขาย สร้างแบรนด์ หรือใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์

3. อินสตาแกรม (Instagram) หรือนิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า ไอจี (IG) เป็นแอปพลิเคชันสำหรับถ่ายรูปหรือวิดีโอเพื่อแชร์ แบ่งปันกับผู้อื่น ซึ่งมีจุดเด่นคือสามารถตกแต่งภาพถ่ายได้ด้วยฟิลเตอร์ (Filters) หลายรูปแบบก่อนที่จะแชร์ออกไปบนโซเชียลเน็ตเวิร์กได้โดยภาพที่โพสต์สามารถติดแท็ก # (Hashtag) เพื่อสร้างลิงก์เชื่อมโยงข้อความที่ติดแท็กนั้นไปยังหมวดหมู่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ค้นหา และติดตามได้ง่าย นอกจากนี้เรายังสามารถกดไลค์ (Like) แสดงความคิดเห็น และติดตามภาพต่าง ๆ ที่ชื่นชอบได้ สามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน Instagram ได้จาก <http://instagram.com>

4. ไลน์ (Line) เป็นแอปพลิเคชันสนทนายอดนิยม ที่มีผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมถึงหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ก็ยังใช้เป็นช่องทางสื่อสารด้วย บัญชีไลน์ (Line Official) สามารถใช้งานได้ทั้งบนโทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์ โดยดาวน์โหลดแอปพลิเคชันมาติดตั้งบนเครื่องแล้วลงทะเบียนใช้งาน จากนั้นจะได้บัญชีผู้ใช้เรียกว่า ไลน์ไอดี (Line ID) การทำงานที่โดดเด่นของไลน์ (Line) คือการส่งข้อความแชท กับสมาชิกที่เราได้กดแอด (Add) เพิ่มเป็นเพื่อนไว้ หรือพูดคุยแบบกลุ่มหลายคนก็ได้ รวมถึงการส่งไฟล์ภาพ วิดีโอ เสียง ไอคอน และสติ๊กเกอร์หลากหลาย นอกจากนี้ยังสามารถโทรศัพท์ด้วยเสียง และโทรวิดีโอถึงเพื่อนได้ฟรี ลูกเล่นของไลน์มีให้เลือกมากมาย เช่น พิมพ์ข้อความสนทนาด้วยเสียง

5. สไกป์ (Skype) เป็นโปรแกรมที่นิยมใช้กันมานานจนพัฒนาเป็นแอปพลิเคชันใช้บนสมาร์ทโฟนด้วย โดยให้บริการสื่อสารผ่านข้อความโทรผ่านโปรแกรมถึงสมาชิกฟรีและสนทนาด้วยวิดีโอแบบเห็นหน้า ซึ่งสามารถโทรทางไกล ส่ง sms หรือโทรเข้ามือถือได้โดยคิดค่าบริการราคาประหยัดนอกจากนี้ยังส่งภาพ เสียง วิดีโอ หรือไฟล์ต่าง ๆ ได้ หลายองค์กรจึงนิยมใช้เป็นช่องทางในการสื่อสาร ด้วย เช่น ส่งไฟล์งาน หรือประชุมออนไลน์ เป็นต้น

6. ยูทูบ หรือยูทิวบ์ (YouTube) เป็นบริการลักษณะวิดีโอแชร์ริง (Video Sharing) ซึ่งสมาชิกสามารถอัปโหลด (Upload) เผยแพร่วิดีโอ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ผลงานหรือโฆษณาประชาสัมพันธ์ ซึ่งคลิปที่เราเผยแพร่ไปนั้นเมื่อมีคนเปิดมาดู ก็จะนับจำนวนผู้เข้าชมไว้ด้วย หากเป็นที่ชื่นชอบ ผู้เข้าชมก็อาจเลือก (Like) ไว้ให้ หรือแชร์ต่อไปให้คนอื่นได้ชม และยังมีพื้นที่ไว้สำหรับแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับคลิปนั้น ๆ ผู้ใช้ สามารถใช้บริการยูทูบ ได้จากเว็บไซต์ www.YouTube.com หรือแอปพลิเคชันบริการยูทูบ บนโทรศัพท์มือถือ

7. บล็อก (Blog) มาจากคำเต็มว่า เว็บบล็อก (Weblog) เป็นระบบการจัดเนื้อหาในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งผู้ใช้สามารถเขียนบทความที่เรียกว่า “โพสต์” แล้วทำการเผยแพร่ได้ง่าย เปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ ได้เผยแพร่ความรู้ดังกล่าวด้วยการเขียนได้อย่างเสรี และยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดลักษณะของสังคมเปิดโอกาสให้เข้ามาแสดงความความคิดเห็นได้

8. มีเดีย แชร์ริง (Media Sharing) เป็นเว็บไซต์ที่เปิดโอกาสให้คนสามารถอัปโหลดรูปหรือวิดีโอเพื่อแบ่งปันให้กับครอบครัว เพื่อน หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน เช่น ยูทูบ (YouTube) เป็นต้น

9. โซเชียล นิวส์ (Social News) และ โซเชียล บুকมาร์ก (Social Bookmarking) เป็นเว็บไซต์ที่เชื่อมโยงไปยังบทความหรือเนื้อหาในอินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้เป็นผู้ส่งและเปิดโอกาสให้คะแนน และทำการโหวตได้ เป็นเสมือนมหาชนช่วยกันกรองว่าบทความหรือเนื้อหาใดเป็นที่น่าสนใจที่สุด ในส่วนของโซเชียลบุ๊กมาร์กนั้นไม่ต่างจากการค้นหาเว็บไซต์ที่ชื่นชอบ แต่เป็นการค้นหาที่ไม่ขึ้นอยู่กับคอมพิวเตอร์เครื่องใดเครื่องหนึ่ง แต่สามารถกระทำผ่านออนไลน์ และเนื้อหาในส่วนที่ค้นหาไว้ สามารถแบ่งปันให้คนอื่นได้อีกด้วย

10. ออนไลน์ฟอรัม (Online Forum) ถือเป็นรูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ที่เก่าแก่ที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้คนได้เข้ามาพูดคุยในหัวข้อที่สนใจ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องเพลง ภาพยนตร์ การเมือง กีฬา สุขภาพ การลงทุน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจำแนกประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น 7 ประเภท ได้แก่ บล็อก ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก โซเชียลเน็ตเวิร์ก มีเดียแชร์ริง โซเชียลนิวส์ โซเชียลบุ๊กมาร์ก และออนไลน์ฟอรัม ส่วนสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน ได้แก่ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ไลน์ สไกป์ และยูทูบ สำหรับเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ไลน์ และสไกป์ จัดอยู่ในประเภทของโซเชียลเน็ตเวิร์ก ส่วนทวิตเตอร์จัดอยู่ในประเภทของทวิตเตอร์และไมโครบล็อก และ ยูทูบจัดอยู่ในประเภทของมีเดียแชร์ริง

ประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ / ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์

ประโยชน์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social networks) ทุกวันนี้โลกออนไลน์ของเราพัฒนาไปไกลมาก ๆ การสื่อสารออนไลน์จึงกลายเป็นสิ่งที่เข้ามามีบทบาทกับการใช้ชีวิตของคนเรามากขึ้น ดังจะเห็นได้จากทุก ๆ วันเราจำเป็นต้องมีการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นการรับหรือส่งก็ตามดังนั้นปฏิเสธไม่ได้จริง ๆ ว่านี่คือโลกสมัยใหม่ที่มิได้มีแค่เรื่องของความเชื่อซ้ำอีกต่อไปแต่ทุกอย่างต้องเร็วและสามารถเข้าถึงได้ง่ายดายด้วย ซึ่งการสื่อสารออนไลน์นี้ก็มี

ประโยชน์ด้วยกันหลายข้อซึ่ง โครงการแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล (2560, ออนไลน์) มีการกำหนด ประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ทุกคนสามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว หรือการประชุมสัมมนา ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น สิ่งตกง่าย ๆ ว่าสมัยนี้เวลาที่กระแสข่าวอะไรมาแรงมาก ๆ สื่อออนไลน์จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนรับรู้ได้เป็นอันดับแรก ดังนั้นการสื่อสารออนไลน์จึงช่วยให้ทันกระแสของโลก กระแสสังคมได้รวดเร็วมาก

2. เข้าถึงได้ทุกกลุ่มเป้าหมายโดยไม่จำเป็นต้องกำหนดเหมือนการสื่อสารผ่านทีวี วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรืออื่น ๆ เพราะว่าการสื่อสารในโลกออนไลน์ทุกคนสามารถรับรู้และสัมผัสเหมือนกันได้หมด

3. สะดวก รวดเร็ว ต่อการติดต่อสื่อสารในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย เรื่องงาน ส่งไฟล์งาน รูปภาพ วีดีโอ สื่อต่าง ๆ ถึงกันได้ง่าย ติดต่อหากันได้รวดเร็วไม่ต้องใช้เวลานาน

4. ช่วยสร้างรายได้หรือสร้างอาชีพให้กับหลาย ๆ คนได้ อย่าง การขายของออนไลน์ การไลฟ์สด และอื่น ๆ เป็นช่องทางที่ช่วยเพิ่มเงินในกระเป๋าของหลาย ๆ คนได้เป็นอย่างดี หากว่าเลือกใช้บริการสื่อสารออนไลน์ได้อย่างถูกวิธี

5. ช่วยสร้างข้อมูลเพื่อการตัดสินใจด้านต่าง ๆ ได้มากขึ้น เพราะการสื่อสารออนไลน์เราสามารถรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร การวิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือ ข้อเท็จจริง และอื่น ๆ เรียกว่าหากกำลังคิดตัดสินใจจะซื้อหรือทำอะไรสักอย่างเราสามารถสอบถามผู้รู้ได้ผ่านการสื่อสารออนไลน์พร้อมทั้งหาข้อมูลด้วยนั่นเอง

6. ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก หากเป็นการติดต่อสื่อสารสมัยก่อนก็ต้องเสียเงินในการติดต่อเยอะ เช่น โทรศัพท์ ส่งจดหมาย โทรเลข เป็นต้น แต่การติดต่อสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ไม่จำเป็น ต้องเสียค่าอะไรสักบาทแค่มีโปรแกรมติดต่อนั้นก็ทำการเชื่อมต่อ Wi-Fi เท่านั้นก็สามารถพูดคุยติดต่อสื่อสารกันได้แล้ว

7. ช่วยสร้างโลกใหม่ ๆ ให้กับผู้คนได้ง่าย เช่น การเข้ากลุ่มนักวิ่ง กลุ่มนักเขียน เป็นต้น เป็นการเปิดโลกทัศน์ของตนเองให้กว้างมากกว่าที่เคยเป็น

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ คือ การที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึง รับรู้ ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว หรือการติดต่อสื่อสาร ได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้าง รายได้หรือสร้างอาชีพให้กับหลาย ๆ คนได้ เช่น การขายของออนไลน์ การไลฟ์สด เป็นต้น ทั้งยัง ช่วยสร้างโลกใหม่ ๆ ให้กับผู้คนได้ง่าย เช่น การเข้ากลุ่มนักวิ่ง กลุ่มนักเขียน เป็นต้น

ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์

เมธาสิทธิ์ โลกุตระพล (2555, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงผลกระทบในแง่ลบของสื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

1. การคุกคามผ่านสื่อออนไลน์ (Cyber Bullying) คือการคุกคามหรือรังแกกันผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งอีเมลข่มขู่หรือแบล็คเมล การส่งข้อความทางโทรศัพท์ การข่มขู่ทางโทรศัพท์ โปรแกรมออนไลน์ และชัดเจนที่สุดคือการคุกคามผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แม้ว่าการคุกคามกันบนโลกออนไลน์จะไม่ใช้การทำร้ายร่างกายหรือมีใครได้รับบาดเจ็บ แต่เป็นการทำร้ายทางอารมณ์ความรู้สึกซึ่งสามารถสร้างบาดแผลที่รุนแรงมากในทางจิตวิทยาอันจะส่งผลให้เกิดอาการหวาดระแวง ซึมเศร้า หดหู่ ไปจนถึงการฆ่าตัวตายในที่สุด

2. การโจรกรรมเอกลักษณ์บุคคล (Identity Theft) ได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ทั้งในสังคมไทยและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก และยังเป็นอีกสาเหตุของการเติบโตอันรวดเร็วของจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีรายงานจากกรมสถิติออสเตรเลียเมื่อปี 2008 ว่ามีประชาชนตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไปตกเป็นเหยื่อของการโจรกรรมเอกลักษณ์บุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ รวมกว่า 806,000 คน เช่นเดียวกับที่สื่อมวลชนไทยรายงานข่าวการโจรกรรมเอกลักษณ์บุคคลที่เพิ่มขึ้นใน 5 ปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีทั้งในกรณีของการแอบอ้างตัวตนเพื่อขูดรีดทรัพย์สิน ไปจนถึงการล่อลวงไปมีสัมพันธ์เชิงชู้สาว เป็นต้น

3. เครือข่ายสังคมออนไลน์สร้างปัญหาทางความสัมพันธ์ของคนในสังคม ทำให้คนห่างไกลกันมากขึ้น เพราะวิธีการสื่อสารกับคนรู้จักและคนแปลกหน้าบนอินเทอร์เน็ตทำให้ความรู้สึกของคนเปลี่ยนไป ผลกระทบทางลบอีกอย่างหนึ่งของเครือข่ายสังคมออนไลน์คือความสัมพันธ์ของคนในสังคม แม้มันจะช่วยสร้างสัมพันธภาพให้เรากับคนที่ไม่สนิทให้รู้จักกันแน่นแฟ้นได้ง่ายขึ้น แต่คนเรามักจะมองไม่เห็นว่าการเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นก็ทำให้เราห่างไกลจากคนที่เราสนิทด้วยมากขึ้น ด้วยความเป็น “เครือข่ายสังคม” จึงทำให้สมาชิกส่วนใหญ่คิดว่าเพียงแค่เป็นสมาชิกในเครือข่ายก็เท่ากับเป็นการเข้าสังคมแล้ว

4. สื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบทางลบต่อการทำงานทั้งของนายจ้าง ลูกจ้าง และแม้กระทั่งที่พนักงานในอนาคต เพราะสื่อที่เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์จะคอยรบกวนการทำงาน สมาธิของพนักงาน ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง เพิ่มมูลค่าต้นทุนของบริษัท และยังเป็นอันตรายต่อชื่อเสียงอีกทั้งความน่าเชื่อถือของบริษัท เพียงแค่พนักงานบางคนลืมตั้งค่าความคิดเห็นส่วนตัวในทะเบียนเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็อาจต้องลงเอยด้วยการถูกละออกจากบริษัทเพราะไปแสดงข้อความที่ไม่เหมาะสมไว้ก็เป็นได้ ยิ่งไปกว่านั้นเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็อาจ

เป็นภัยแก่คนที่กำลังหางานทำ เพราะทั้งเฟซบุ๊ก และมายสเปซต่างก็เป็นแหล่งข้อมูลชั้นเยี่ยมของหลายบริษัทต่าง ๆ ในการสอดส่องพฤติกรรมของผู้สมัครงานเพื่อใช้คัดกรองพนักงาน เพิ่มประวัติดบนเฟซบุ๊กจำนวนมากแสดงข้อมูลหลาย ๆ สิ่งที่คนหางานไม่ยอมให้เจ้านายในอนาคตของตัวเองรับรู้ เว็บไซต์หางานชื่อดังอย่าง Careerbuilder.com ระบุว่าร้อยละ 45 ของนายจ้างใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการคัดเลือกพนักงาน นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ข้อความส่วนตัวบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ถูกเผยแพร่ออกสู่สาธารณะจนสร้างความเสียหายแก่ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของบริษัท เช่นกรณีพนักงานไทยสาขาเยอรมนีของบริษัทเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน “อิเกีย” (Ikea) ได้เขียนข้อความแสดงความเห็นที่เข้าข่ายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊ก จนเป็นข่าวทำให้บริษัท อิเกีย ประเทศไทยที่เพิ่งเปิดใหม่ต้องรับมือกับข่าวนี้โดยไม่ทันตั้งตัวสร้างความเสียหายต่อภาพลักษณ์ขององค์กรและความน่าเชื่อถือเป็นอย่างมาก

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ คือ ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น การคุกคามหรือการรังแกผ่านสื่อออนไลน์ การโจรกรรมเอกลักษณ์บุคคล การทำให้ความสัมพันธ์ของคนในสังคมห่างกัน โดยคนจะมุ่งเน้นไปการมีปฏิสัมพันธ์การคนแปลกหน้าบนอินเทอร์เน็ตมากกว่า นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางลบต่อการทำงานทั้งของนายจ้าง ลูกจ้าง และแม้กระทั่งว่าที่พนักงานในอนาคต เพราะสื่อที่เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์จะคอยรบกวนการทำงาน สมรรถภาพของพนักงาน ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง เป็นต้น

ผู้สูงอายุกับสื่อสังคมออนไลน์

ความหมายของผู้สูงอายุ

องค์การอนามัยโลก ได้นิยามผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปี หรือมากกว่าเมื่อนับตามวัยหรือผู้ที่สังคมยอมรับว่าสูงอายุจากการกำหนดของสังคม หรือผู้ที่เกษียณอายุจากการทำงานเมื่อนับตามสภาพเศรษฐกิจในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์ที่ อายุ 65 ปี

ชมรมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย อธิบายความหมายของผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความเสื่อมตามสภาพ มีกำลังลดลง เชื่องช้า เป็นผู้ที่เหมาะสมควรให้การอุปการะ (ชมรมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย อ้างถึงใน จารุวรรณ พิมพิค้อ, 2552, น. 8)

จารุวรรณ พิมพิค้อ (2552, น. 8) ได้ให้ความหมายของคำว่าผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตามปฏิทินที่เป็นมาตรฐานสากล ในการเป็นผู้สูงอายุซึ่งทางราชการไทยได้กำหนดให้เป็นเกณฑ์ในการเกษียณอายุราชการขอข้าราชการไทย

พิษณุพงศ์ จิระโกคานนท์ (2553, น. 52) ได้ให้ความหมายและองค์ประกอบของผู้สูงอายุ ว่าหมายถึงความถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปโดยมีองค์ประกอบที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจไปในทิศทางที่เสื่อมลง มีบทบาททางสังคม และกิจกรรมในการประกอบอาชีพลดลง

ปรามสุรางค์ โชติชัชวาลกุล (2556, น. 45-47) ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้ว่า “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่หกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ซึ่ง วัยสูงอายุ หรืออาจเรียกว่า วัยชรา คือบุคคลที่มีช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่าในวัยสูงอายุนั้นจะมีการเสื่อมถอยทางกายภาพของร่างกาย อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระร่างกาย และการทำงานของระบบอวัยวะต่าง ๆ เมื่อร่างกายเกิดความเสื่อมอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ส่งผลกับสภาพจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่การเจ็บป่วยของร่างกายได้ อันเนื่องมาจากการคิดว่าเป็นตนบุคคลที่ไร้ค่าในสังคม โดยวัยสูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การเสื่อมของสภาพร่างกายมนุษย์จะเห็นเป็นรูปธรรมเมื่ออายุมากกว่า 60 ปี เริ่มสังเกตได้ จากความเสื่อมถอยของการทำงานของร่างกาย เมื่อเลยวัยกลางคนไปแล้ว ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างและหน้าที่ของอวัยวะ ความเต่งตึงของผิวหนังลดลง กล้ามเนื้อลดความแข็งแรงและขาดความไวในการตอบสนองความสามารถในการทำงานประสานกันของระบบประสาทและกล้ามเนื้อหย่อนสมรรถภาพทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความคล่องตัว เช่น ด้านสายตาที่เปลี่ยนไป โดยมักจะมองไกลไม่ชัดหรือเรียกว่าอาการสายตาวาย และการเคลื่อนไหวของร่างกายที่เชื่องช้าลง เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจไม่สามารถแยกจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและสังคมได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและสังคมส่งผลต่อจิตใจ และการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจก็ส่งผลต่อร่างกายและสังคมเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและอารมณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการคือ

2.1 ปัจจัยภายนอกร่างกาย ได้แก่

2.1.1 การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ได้แก่ การสูญเสียคู่สมรส บุตร หรือ การที่บุตรแยกไปอยู่ต่างหากทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหว รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า ไร้ความหมาย ไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใคร ซึ่งทำให้เกิดความวิตกกังวลซึมเศร้า

2.1.2 การสูญเสียปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การสูญเสียบทบาท การปลดเกษียณจากการทำงานทั้ง ๆ ที่ผู้สูงอายุบางคนยังมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงพอจะทำงานได้ ทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียอำนาจ รู้สึกว่าคุณค่าในตนเองลดลง สูญเสียรายได้ เกิดปัญหาทาง

เศรษฐกิจและสังคม ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเหลียวแลจากเพื่อน ญาติมิตรอย่างใกล้ชิดเหมือนแต่ก่อน

2.2 ปัจจัยภายในร่างกาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายในระบบต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดโรค ทางกายได้ เช่น โรคหัวใจ โรคข้อ ความจำเสื่อม สูญเสียการได้ยิน สายตามองเห็นไม่ชัด ขาดความมั่นใจ และความปลอดภัย ผู้สูงอายุมักจะชดเชยด้วยการสะสมข่าวของ การบ่น อารมณ์ไม่คงที่ โกรธง่าย แต่บางรายก็อ่อนโยนใจดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมสังคมและประสบการณ์ที่ผ่านมา

3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดชีวิตของคนเราจะมีปฏิสัมพันธ์เป็น 3 ระยะ ได้แก่

3.1 ระยะเข้าสู่สังคม (แรกเกิดถึง 30 ปี) จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว และก้าวสู่สังคม นอกครอบครัว เช่น โรงเรียน ที่ทำงาน เป็นต้น

3.2 ระยะสร้างสังคม (อายุ 30 ปีขึ้นไป ถึง 60 ปี หรือในวัยกลางคน) มีการสร้างครอบครัวใหม่ ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคม

3.3 ระยะออกจากสังคม (อายุ 60 ปีขึ้นไป หรือในวัยสูงอายุ) ซึ่งออกจากสังคมมี 2 กรณี คือ ประการแรก เป็นข้อกำหนดให้ต้องออกจากบทบาทหน้าที่รับผิดชอบด้วยการปลดเกษียณ อีกประการหนึ่ง เป็นการออกจากสังคมด้วยการยอมรับต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงตามวัย โดยละจากบทบาทการเป็นผู้นำครอบครัวมาเป็นสมาชิก ซึ่งในวัยหนุ่มสาวและวัยผู้ใหญ่จะมีสังคมกว้างขวางกับบุคคลหลาย ๆ กลุ่ม แต่สังคมของผู้สูงอายุโดยมากมักจะแคบลงเหลือเพียงครอบครัว เพื่อนสนิท และวัดเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ผู้สูงอายุ หรือผู้สูงวัย หมายถึง บุคคลที่อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อบทบาททางสังคม และการประกอบอาชีพลดลง

ประเภทของผู้สูงอายุ

องค์การอนามัย มีการจัดเกณฑ์การแบ่งประเภทผู้สูงอายุตามสภาพของการที่มีอายุเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. ผู้สูงอายุ (Elderly) มีอายุระหว่าง 60-74 ปี
2. คนชรา (Old) มีอายุระหว่าง 74-90
3. คนชรามาก (Very Old) มีอายุ 90 ปีขึ้นไป

จากการศึกษาของ Craig 1991; Hoffman et al. (1988 อ้างถึง ใน ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549, น. 541) มีการแบ่งประเภทของผู้สูงอายุ โดยใช้เกณฑ์ตามลักษณะจิตสังคม ชีววิทยา ซึ่งแบ่งไว้ 4 ช่วงดังนี้

1. ผู้สูงอายุช่วงต้น (The Young-Old) ช่วงนี้อายุประมาณ 60-69 ปี เป็นช่วงที่คนต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่เป็น ภาวะวิกฤตหลายด้าน
2. ผู้สูงอายุช่วงกลาง (The Middle-Age Old) อายุประมาณตั้งแต่ 70-79 ปี เป็นช่วงที่เพื่อนและสมาชิกในครอบครัวที่ อายุใกล้ ๆ กันอาจเริ่มล้มหายตายจากมากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมของสังคมน้อยลง
3. ผู้สูงอายุช่วงปลาย (The Old-Old) อายุประมาณ 80-90 ปี ผู้มีอายุยืนถึงระดับนี้ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมยากขึ้น เพราะสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนอายุถึงขั้นนี้ต้องมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น
4. ผู้สูงอายุช่วงสุดท้าย (The very Old-Old) อายุประมาณ 90-99 ปี ผู้มีอายุยืนถึงระดับนี้มีจำนวนค่อนข้างน้อย เป็นระยะที่มักมีปัญหาทางสุขภาพ จะเป็นช่วงระยะแห่งความสงบพอใจในตนเอง

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์และมีสัญชาติไทย เป็นผู้สูงอายุ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551, น. 15) แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงวัย ดังนี้

1. ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) เป็นช่วงวัยที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้
2. ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัว
3. ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) เป็นช่วงวัยที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้น และต้องพึ่งพิงผู้อื่นสถานการณ์ของผู้สูงอายุทั่วโลก

กล่าวโดยสรุป ประเภทของผู้สูงอายุ คือ การจัดแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุตามเกณฑ์ที่กำหนด อาทิ แบ่งตามสภาพร่างกายของการที่มีอายุเพิ่มขึ้น และ แบ่งตามลักษณะจิตสังคม ชีววิทยา ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นประเภทอายุเป็นช่วง เช่น ผู้สูงอายุช่วงต้น, ผู้สูงอายุช่วงกลาง และสูงอายุช่วงปลาย เป็นต้น

องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้แบ่งกลุ่มระดับสังคมผู้สูงอายุดังนี้

1. ระดับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) คือ ประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปี มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society หรือ Complete Aged Society) คือ มีประชากรอายุ 60 ปีเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุนับสุดยอด (Super-aged Society หรือ Hyper-aged Society) กล่าวคือ ประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

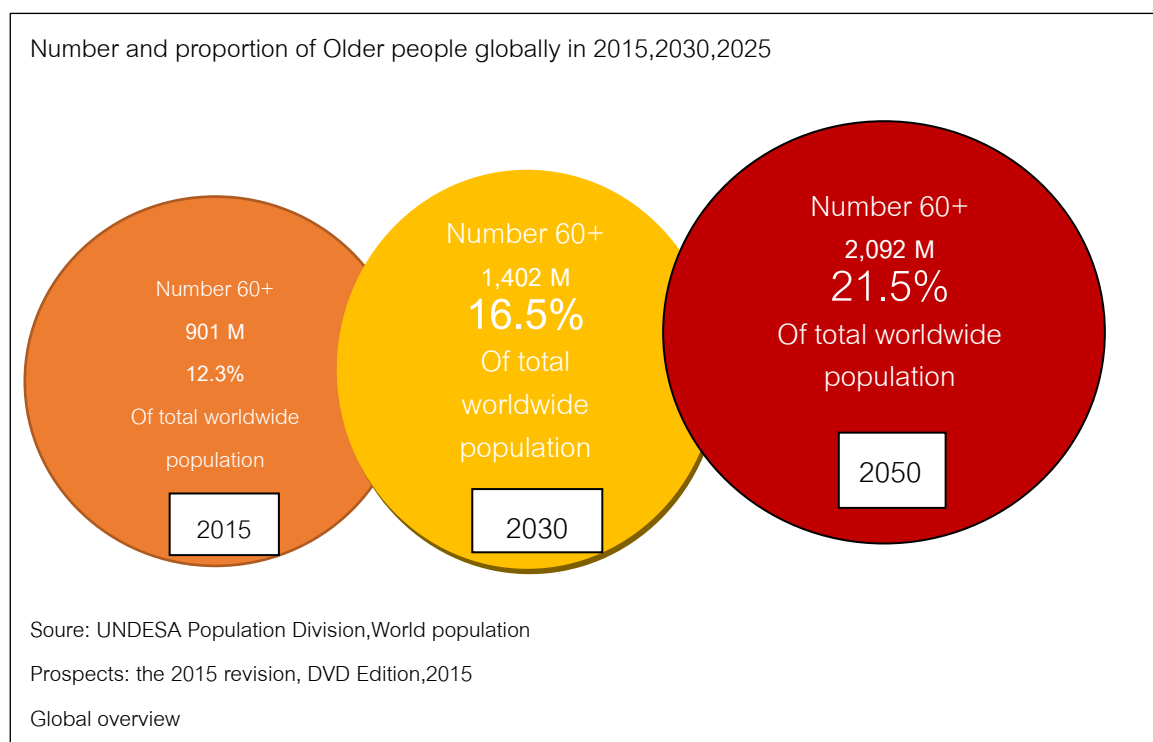
โลกกับความท้าทาย ของ “สังคมสูงอายุ” (2563, ออนไลน์) ภาวะสังคมสูงอายุ เป็นแนวโน้มสำคัญของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวโน้มที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากการมีประชากรสูงอายุนั้นถือเป็น "ชัยชนะของการพัฒนา" เพราะการที่มีอายุยืนยาวถือเป็นความสำเร็จของมนุษยศาสตร์ จากข้อมูลของสหประชาชาติ (UN) ระบุว่าทั่วโลกมีคนฉลองวันเกิดครบรอบ 60 ปี มากถึงวินาทีละ 2 คน รวมแล้วแต่ละปี จะมีบุคคลที่อายุครบ 60 ปี มากถึง 58 ล้านคน คิดเป็น 1 ใน 9 ของประชากรทั้งโลกในปี พ.ศ. 2555 และเพิ่มเป็น 1 ใน 5 ภายในปี พ.ศ. 2593

นอกจากนี้การเกษียณอายุเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญ เพราะส่วนหนึ่งเกิดจากทัศนคติของคนในสังคมที่คิดว่าคนสูงอายุจะมีประสิทธิภาพด้อยกว่า เชื่อกันว่าปรับตัวไม่ดี รวมทั้งมีความอ่อนแอ ในการทำงานมากกว่าวัยหนุ่มสาว ซึ่งอคติเหล่านี้อาจทำให้ผู้สูงอายุมิ ทัศนคติทางลบต่อความสูงอายุ เกิด ความรู้สึกท้อแท้ ไร้ประโยชน์ เป็นการสูญเสียรายได้ สูญเสียอำนาจ บทบาทลดลง ทั้งนี้การเกษียณอายุอาจ ไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตโดยตรง แต่อาจมีปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ทัศนคติของบุคคลต่อการเกษียณอายุ การเตรียมตัวและวางแผนชีวิต หลังการเกษียณ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตามบุคคลต้องพยายามปรับตัว เพื่อที่จะได้มีความสุขในบั้นปลายชีวิต

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (2558, ออนไลน์) ได้คาดการณ์สถานการณ์และแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุนับระดับโลก องค์การสหประชาชาติ ได้เปิดเผยการรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุโลกว่า ปัจจุบัน 1 ใน 9 ประชากรโลกมีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีแนวโน้มจะเพิ่มเป็น 1 ใน 5 ภายในปีพ.ศ. 2050 โดยในช่วงปี 2001-2100 จะเป็น “ศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ” คือ การที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ยังคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2593 จำนวนประชากรทั่วโลกที่มี

อายุ 65 ปีขึ้นไป จะเพิ่มสัดส่วนเป็นเท่าตัวจาก 605 ล้านคน หรือร้อยละ 11 ของประชากรทั่วโลก เป็น 2 พันล้านคน หรือร้อยละ 22 ซึ่งหมายความว่าสังคมโลกกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงการวิเคราะห์แนวโน้มของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในระหว่างปี พ.ศ. 2558-2593 ดัดแปลงมาจากแผนภูมิแสดงการวิเคราะห์แนวโน้มของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในระหว่างปี พ.ศ. 2558-2593 ของ UNDESA

นอกจากนี้องค์การเฮลป์เอจอินเตอเนชันแนล (Help Age International) ได้เปิดเผยข้อมูลการวิเคราะห์แนวโน้มประชากรผู้สูงอายุทั่วโลก ซึ่งปัจจุบัน สามารถแบ่งกลุ่มประเทศตามลำดับสังคมสูงอายุในปี พ.ศ. 2558 โดยวัดจากจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ดังนี้

1. ประเทศที่ยังไม่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีทั้งหมด 105 ประเทศ ได้แก่ ทุกประเทศในทวีปแอฟริกา ยกเว้น สาธารณรัฐมอริเชียส (Mauritius) ที่กำลังก้าวสู่สังคมสูงอายุ
2. ประเทศที่กำลังก้าวสู่สังคมสูงอายุ 52 ประเทศ อาทิ บราซิล อาร์เจนตินา
3. ประเทศที่เป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ 45 ประเทศ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี

ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวในโลกที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด โดยมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 33.1 และประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 ประกอบกับที่องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้แถลงการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2553-2558 อายุคาดการณเฉลี่ยในประเทศที่พัฒนาแล้วอยู่ที่ 78 ปี และในประเทศที่กำลังพัฒนาอยู่ที่ 68 ปี ภายในปี พ.ศ. 2588-2593 คาดว่าทารกเกิดใหม่จะมีอายุถึง 83 ปี และ 74 ปีในประเทศที่กำลังพัฒนา

การกระบวนกรเกิดสังคมผู้สูงอายุนั้นเกิดขึ้นทั้งในประเทศพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนา ทว่าใช้ระยะเวลาแตกต่างกัน นั้นเพราะส่วนหนึ่งนั้นเป็นผลจากประเทศพัฒนาที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ ประชาชนส่วนใหญ่จึงเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขและโรงพยาบาลได้อย่างสะดวกทั่วถึง นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังให้ความสำคัญกับสุขภาวะของประชาชน อาทิ อาหาร สุขอนามัย ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าประเทศกำลังพัฒนา จึงมีแนวโน้มที่จะมีอายุยืนมากขึ้น แต่สวนทางกับอัตราการเกิดที่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการวางแผนครอบครัวและคุมกำเนิดมากขึ้น ในขณะที่ประชาชนในประเทศกำลังพัฒนา ยกตัวอย่างเช่น ประเทศในแถบแอฟริกากลับมีอายุขัยเฉลี่ยเพียง 41.5 – 50.7 ปี เป็นผลอันเนื่องมาจากประชาชนไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้รัฐบาลในประเทศพัฒนาได้มีนโยบายเกี่ยวกับระบบสวัสดิการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตในบั้นปลายได้อย่างมีคุณภาพ รวมไปถึงการก่อตั้งมูลนิธิ องค์กร และหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไรเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญและบุคคลทั่วไปที่มีจิตอาสา เข้ามาเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง ซึ่งต่างจากรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาที่ยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับระบบสวัสดิการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

สถานการณ์ของผู้สูงอายุในประเทศไทย

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2551, 8-20) จากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติและมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย พบว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยกลายเป็น "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยกำลังกลายเป็น "สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์" (Complete Aged Society) คือ มีประชากรอายุ 60 ปีเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเป็น "สังคมผู้สูงอายุ

ระดับสุดยอด" (Super-aged Society) กล่าวคือ ประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งสาเหตุที่ประชากรไทยสูงวัยขึ้น ได้แก่ อัตราการเกิดที่ลดลงอย่างรวดเร็ว และอายุของคนไทยยืนยาวขึ้น

ทั้งนี้ ในปี 2562 จะเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุมากกว่าประชากรวัยเด็ก โดยคาดว่าจะมีประชากรเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปปีละประมาณ 1 ล้านคน ที่น่าห่วง คือ ยังมีประชากรไทยก่อนวัยสูงอายุกว่าร้อยละ 30 ยังคงไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพในอนาคต โดยเฉพาะในมิติด้านสุขภาพ และความมั่นคงทางรายได้

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากรครั้งสำคัญ คือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งทำให้เกิดผลกระทบกับประเทศไทยทั้งในด้านงบประมาณที่รัฐบาลจะต้องนำภาษีของประชาชนวัยทำงาน ไปจัดสรรเป็นสวัสดิการดูแลผู้สูงอายุที่กำลังเพิ่มสัดส่วนอย่างรวดเร็ว และจากการที่ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นสวนทางกับอัตราการเกิดที่ต่ำลงทำให้เกิดภาวะขาดแคลนแรงงาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่รองรับต่อผู้สูงอายุ เช่น การขาดแคลนสินค้าและบริการเดินทางสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งจากผลกระทบดังกล่าวภาครัฐจึงเกิดนโยบายด้านการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (พัชราพรรณ กิจพันธ์, 2561, น. 4-7)

ฉนวนันท์ แก้วอนิธิยะ (2554, น. 41-47) ได้ศึกษาและสรุป แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 -2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ.2552 ว่า แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฯ มีการแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก

- 1.1 มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ
- 1.2 มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 1.3 มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรี

ของผู้สูงอายุ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก

- 2.1 มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเอง

เบื้องต้น

- 2.2 มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

ผู้สูงอายุ

- 2.3 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ
- 2.4 มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
- 2.5 มาตรการ ส่งเสริม สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ
- 2.6 มาตรการส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย
3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก
- 3.1 มาตรการคุ้มครองด้านรายได้
- 3.2 มาตรการหลักประกันด้านคุณภาพ
- 3.3 มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
- 3.4 มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน
4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก
- 4.1 มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ
- 4.2 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก
- 5.1 มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ
- 5.2 มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมอย่างเหมาะสม
- 5.3 มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง
- 5.4 มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย
- ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ดังนั้นประเด็นสังคมผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตของคนในประเทศ ดังนั้นเพื่อให้เกิดการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวมทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน จึงต้องมีความจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อมและการบริการสาธารณสุข เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดการสมดุลในชีวิต

พฤติกรรมการใช้และการประเมินสื่อสังคมออนไลน์

ความหมายของพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า “พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองของสิ่งเร้า

ประเทือง ภูมิภักทราคม (2535, น. 9) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์นั้น เกิดจากการเรียนรู้โดยเฉพาะกลุ่มนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมนั้น มีความเชื่อว่า พฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้ ทั้งนี้ ไม่รวมพฤติกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของระบบสรีระและระบบประสาท โดยพยายามศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าหนึ่งกับอีกสิ่งเร้าหนึ่ง โดยเน้นพฤติกรรมภายนอกเป็นสำคัญ

เอมิกา เหมมินทร์ (2556, น. 5) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องประสิทธิภาพในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้บ่อยที่สุด ของทางที่ใช้บ่อยที่สุดความถี่ในการใช้ต่อวัน ช่วงเวลาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใดมากที่สุด คุณสมบัติที่ชอบมากที่สุด และแหล่งหรือสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้สนใจใช้

กันตพล บรรทัดทอง (2557, น. 8) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมการใช้ หมายถึง ลักษณะการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น วัตถุประสงค์ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่องทางการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ สถานที่ที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ความถี่ในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ระยะเวลาในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

เกวรินทร์ ละเอียดดีนันท์ (2557, น. 6) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ (Online Consumer Behavior) หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้บริการระบบออนไลน์

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่มีการตอบสนองหรือตอบโต้ที่สามารถสังเกตได้ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เช่น ความถี่ ช่วงเวลาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

ปัจจุบันโลกกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร (Information age) เนื่องมาจากการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นทรัพยากรทางสังคมที่มีค่าของคนทั่วไปในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจความเชื่อ ทศนคติและพฤติกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งอันมีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคม และสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ใหญ่ที่สุดผู้ใช้สื่อสังคมสามารถรับรู้ข้อมูลเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ทั่วโลกและสามารถกระทำได้ในเวลาอันรวดเร็ว ง่ายต่อการใช้งาน ไม่จำกัดแหล่งข้อมูล สามารถเชื่อมต่อไปยังข้อมูลอื่น ๆ ได้นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีคุณลักษณะของการสื่อสารแบบการแสวงหาข้อมูลตามความสนใจของผู้ใช้ (Information pull) แตกต่างจากสื่อมวลชนประเภทอื่นที่ผลักดันข้อมูลสู่ประชาชน (Information push) สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่ควบคุมได้โดยผู้ใช้สามารถเปิดรับข่าวสารที่ต้องการปฏิเสธข้อมูลข่าวสารที่ไม่น่าสนใจได้การเรียกหาข้อมูลสามารถกระทำได้ไม่จำกัดจำนวนในการเลือกเปิดรับข่าวสารรวมทั้งสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเปิดรับได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ ประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มสูงขึ้นทุกปีและได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตประจำวันของทุกคนในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งวัยเด็กวัยรุ่น วัยทำงาน ไม่เว้นแม้แต่วัยชราหรือกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งจากสถานการณ์ประชากรผู้สูงอายุไทยคาดว่าประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ในปี 2564 โดยจะมีประชากรสูงอายุจะมีถึง 1 ใน 5 ทั้งนี้ ในปี 2562 จะเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุมากกว่าประชากรวัยเด็ก โดยคาดว่าจะมีประชากรเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปปีละประมาณ 1 ล้านคนซึ่งทุกภาคส่วนให้ความสำคัญในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตด้านต่าง ๆ มากกว่าวัยอื่น ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ และการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม สื่อสังคมออนไลน์ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุในการปรับตัวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต สื่อสังคมออนไลน์ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบด้านบวก เช่น สามารถค้นคว้าความรู้และข้อมูลข่าวสารได้มากยิ่งขึ้น ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และทันสมัยในเวลาอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ส่วนผลกระทบด้านลบ เช่น มีค่าใช้จ่ายในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อสุขภาพผู้สูงอายุ ด้านสายตาและกล้ามเนื้อมือเป็นต้น ด้วยเหตุที่สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ โครงการพัฒนาสังคมแห่งความเท่าเทียมด้วย ICT กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงมีการพัฒนาระบบ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับความต้องการของผู้สูงอายุและเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ มีความสุข ลดการพึ่งพาผู้อื่น ไม่ถูกแบ่งแยกจากสังคม ทั้งยังมีคุณค่ามีศักยภาพในการดำรงชีวิตเพิ่มมากขึ้น โดยใช้ความรู้และทักษะการค้นหาข้อมูลต่างๆ จากสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต (สิทธิชัย คุณเจริญสิน, 2559, น. 2-3)

จากการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560 พบว่าการใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชนไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นถึงการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประชาชนไทยที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับประชาชนในกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่าตัวในช่วงเวลาเพียง 5 ปีที่ผ่านมา จากร้อยละ 6.6 ในปี 2556 เป็นร้อยละ 18.2 ในปี 2560 อย่างไรก็ตามยังถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุอื่น ๆ เช่น กลุ่ม 15-24 ที่มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ต สูงขึ้นร้อยละ 89.8 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561, น. 94)

เมื่อพิจารณาการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือแต่ละกลุ่มอายุ พบว่า ประชากร กลุ่มอายุ 6-14 ปี ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สูงสุด ร้อยละ 72.7 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี ร้อยละ 57.7 และกลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 34.5 การใช้อินเทอร์เน็ต กลุ่มอายุ 15-24 ปี เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดคือ ร้อยละ 89.8 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 80.3 และกลุ่มอายุ 6-14 ปี ร้อยละ 63.4 สำหรับการใช้โทรศัพท์มือถือ มีการใช้สูงที่สุดในกลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 97.4 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 15-24 ปี ร้อยละ 97.3 และกลุ่มอายุ 35-49 ปี ร้อยละ 96.2 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561, น. 8)

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2561, น. 95-97) เปิดเผยว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ารวดเร็ว และช่วยให้เกิดความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือ โทรศัพท์มือถือ เป็นอุปกรณ์เทคโนโลยีที่มีการใช้งานกันอย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้สูงอายุ ประเภทของโทรศัพท์มือถือที่มีการใช้งานปัจจุบันเรียกว่า Smart Phone มาพร้อมแอปพลิเคชันจำนวนมากที่สามารถดาวน์โหลดมาใช้งานได้หรือโทรศัพท์มือถือแบบ Feature phone มีฟังก์ชันการใช้งานทั่วไปมีแอปพลิเคชันสำหรับการใช้งาน จากการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2560 ผู้สูงอายุ ร้อยละ 62.4 ใช้โทรศัพท์แบบ Feature Phone

นางภรณ์ ภูประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ สสส. กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงนโยบายของรัฐบาลที่เสนอให้ทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 จากข้อมูลการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2560 พบว่า มีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 4.2 ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์จาก

อินเทอร์เน็ต หรือสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุไทยในอนาคตจึงต้องรู้เท่าทันและสามารถใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ และสมาร์ทโฟน ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โปรแกรมการดูแลสุขภาพต่าง ๆ ตลอดจนการทำธุรกรรมทางการเงิน ไม่ตกเป็นผู้เสียหาย โดนหลอกลอกจากการเผยแพร่ข่าวสารปลอม นำไปสู่การละเมิดสิทธิ การฉ้อโกงทรัพย์สิน ซึ่งการเสวนาสาธารณะครั้งนี้ จะเป็นการนำเสนอตัวอย่างของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจ้างงานผู้สูงอายุ การรู้เท่าทันสื่อยุคใหม่ การเสริมสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุผ่านการรวมกลุ่มหรือ กิจกรรมที่เหมาะสม

กล่าวโดยสรุป สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ คือ จากการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวันของทุกเพศทุกวัยทำให้ผู้สูงอายุมีอัตราในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้นจากอดีต ทำให้ผู้สูงอายุไทยในอนาคตจึงต้องรู้เท่าทันและสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์

จริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม ซึ่งคำว่า "จริยธรรม" แยกออกเป็น จริย + ธรรม ซึ่งคำว่า จริย หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมายหลายประการ เช่น คุณความดี, หลักคำสอนของศาสนา, หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น "จริยธรรม" จึงมีความหมายตามตัวอักษรว่า "หลักแห่งความประพฤติ" หรือ "แนวทางของการประพฤติ" จริยธรรม เป็นสิ่งที่ควร ประพฤติ มีที่มาจากบทบัญญัติหรือคำสั่งสอนของศาสนา หรือใครก็ได้ที่เป็นผู้มีจริยธรรม และได้รับความเคารพนับถือมาแล้ว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

ณัฐพล บัวอุไร (2555) ให้ความหมายคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง จริยธรรม หมายถึง หลักศีลธรรมจรรยาที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ หรือควบคุมการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ ซึ่งเมื่อพิจารณาจริยธรรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์แล้ว สามารถสรุปได้ 4 ประเด็น ได้แก่

1. ความเป็นส่วนตัว (Information Privacy) ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและสารสนเทศ โดยทั่วไปหมายถึงสิทธิที่จะอยู่ตามลำพังและเป็นสิทธิที่เจ้าของสามารถที่จะควบคุมข้อมูลของตนเองในการเปิดเผยให้กับผู้อื่น ปัจจุบันมีประเด็นเกี่ยวกับการละเมิดความเป็นส่วนตัวที่เป็นข้อหน้าสังเกต ดังนี้

1. การเข้าไปดูข้อความในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์และการบันทึกข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการบันทึกแลกเปลี่ยนข้อมูลที่บุคคลเข้าไปใช้บริการเว็บไซต์และกลุ่มข่าวสาร

2. การใช้เทคโนโลยีในการติดตามความเคลื่อนไหวหรือพฤติกรรมของบุคคล เช่น บริษัทใช้คอมพิวเตอร์ในการตรวจจับหรือเฝ้าดูการปฏิบัติงาน/การใช้บริการของพนักงาน

3. การใช้ข้อมูลของลูกค้าจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ในการขยายตลาด

4. การรวบรวมหมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่อีเมล หมายเลขบัตรเครดิต และข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ เพื่อนำไปสร้างฐานข้อมูลประวัติลูกค้าใหม่ขึ้นมาแล้วนำไปขายให้กับบริษัทอื่น

2. ความถูกต้อง (Information Accuracy) ในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการรวบรวม จัดเก็บ และเรียกใช้ข้อมูลนั้น คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล ทั้งนี้ ข้อมูลจะมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความถูกต้องในการบันทึกข้อมูลด้วย ประเด็นด้านจริยธรรมที่เกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูล โดยทั่วไปจะพิจารณาว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของข้อมูลที่จัดเก็บและเผยแพร่

3. ความเป็นเจ้าของ (Information Property) ในสังคมของเทคโนโลยีสารสนเทศ มักจะกล่าวถึงการละเมิดลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ เมื่อท่านซื้อโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีการจดลิขสิทธิ์นั้นหมายความว่าท่านจ่ายค่าลิขสิทธิ์ในการใช้ซอฟต์แวร์นั้น ซึ่งลิขสิทธิ์ในการใช้จะแตกต่างกันไปในแต่ละสินค้าและบริษัท บางโปรแกรมอนุญาตให้ติดตั้งได้เพียงเครื่องเดียว ในขณะที่บางโปรแกรมอนุญาตให้ใช้ได้หลายเครื่อง ตราบใดที่ท่านยังเป็นบุคคลที่มีสิทธิในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ซื้อมากการคัดลอกโปรแกรมให้กับบุคคลอื่น เป็นการกระทำที่ต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนว่าท่านมีสิทธิในโปรแกรมนั้นในระดับใด

4. การเข้าถึงข้อมูล (Data Accessibility) คือการป้องกันการเข้าไปด าเนินการกับข้อมูลของผู้ใช้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นการรักษาความลับของข้อมูล ตัวอย่างสิทธิในการใช้งานระบบเช่น การบันทึก การแก้ไข/ปรับปรุง และการลบ เป็นต้น ดังนั้น ในการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์จึงได้มีการออกแบบระบบรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้ และการเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอมนั้น ถือว่าเป็นการผิดจริยธรรมเช่นเดียวกับการละเมิดข้อมูลส่วนตัว ในการใช้งานคอมพิวเตอร์และเครือข่ายร่วมกัน หากผู้เข้าร่วมใจกันปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของแต่ละหน่วยงานอย่างเคร่งครัดแล้ว การผิดจริยธรรมตามประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นก็คงจะไม่เกิดขึ้น

จรรยาบรรณการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

1. ให้ระมัดระวังการละเมิดหรือสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น
2. ให้แหล่งที่มาของข้อความ ควรอ้างอิงแหล่งข่าวได้
3. ไม่กระทำการรบกวนผู้อื่นด้วยการโฆษณาเกินความจำเป็น
4. ดูแลและแก้ไขหากตกเป็นเหยื่อจากโปรแกรมอันไม่พึงประสงค์ เพื่อป้องกันมิให้คนอื่นเป็นเหยื่อ

บัญญัติ 10 ประการของ โดย อาจารย์ยี่น ภู่วรรณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ต้องไม่ใช้คอมพิวเตอร์ทำร้ายหรือละเมิดผู้อื่น
  2. ต้องไม่รบกวนการทำงานของผู้อื่น
  3. ต้องไม่สอดแนม แก้ไข หรือเปิดดูแฟ้มข้อมูลของผู้อื่น
  4. ต้องไม่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการโจรกรรมข้อมูลข่าวสาร
  5. ต้องไม่ใช้คอมพิวเตอร์สร้างหลักฐานที่เป็นเท็จ
  6. ต้องมีจรรยาบรรณการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
  7. ให้ระมัดระวังในการละเมิดหรือสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น
  8. ให้แหล่งที่มาของข้อความ ควรอ้างอิงแหล่งข่าวได้
  9. ไม่กระทำการรบกวนผู้อื่นด้วยการโฆษณาเกินความจำเป็น
  10. ดูแลและแก้ไขหากตกเป็นเหยื่อจากโปรแกรมอันไม่พึงประสงค์ เพื่อป้องกันมิให้คนอื่นเป็นเหยื่อ
- จรรยาบรรณเป็นสิ่งที่จะทำให้สื่อสังคมออนไลน์เป็นระเบียบความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเรื่องที่จะต้องปลูกฝังกฎเกณฑ์ของแต่ละเครือข่ายจึงต้องมีการวางระเบียบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน บางเครือข่ายมีบทลงโทษและจรรยาบรรณที่ชัดเจน เพื่อช่วยให้สังคมสงบสุขและหากการละเมิดรุนแรงกฎหมายก็จะเข้ามามีบทบาทได้เช่นกัน

กล่าวโดยสรุป จริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือข้อประพฤติปฏิบัติ, แนวทางของการประพฤติ หรือหลักศีลธรรมจรรยาที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ หรือควบคุมการใช้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม ส่วนจรรยาบรรณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

งานวิจัยเกี่ยวข้อง

1. ด้านพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ มีงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศได้

ศึกษาเกี่ยวกับสื่อและผู้สูงอายุในหลายประเด็นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เห็นสภาพและความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของผู้สูงอายุในการใช้สื่อ ดังนี้

ช่วงปี 2550-2560 มีการศึกษาในลักษณะของภาพรวมและพฤติกรรมการใช้สื่อทั่วไปของผู้สูงอายุ ได้แก่ งานวิจัยในต่างประเทศของ เฮอร์นันเดซ (Hernandez, 2011) ศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยศึกษาทัศนคติ ทักษะและพฤติกรรมการใช้สื่อบริการกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป พบว่า ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่มีทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง และนำไปสู่พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติที่ดีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์มีผลการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ การมีทักษะความสามารถเพียงพอต่อการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ และยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีความมั่นใจในทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้พวกเขามีการเชื่อมต่อกับความสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มขึ้นและมีสุขภาพที่ดี ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยกว่าจะมีประสบการณ์การเชื่อมต่อกับความสัมพันธ์ทางสังคมทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า และการศึกษาของวอซเนอร์, โบเบ็ค, โคโคล และครีซ (Vosner, Bobek, Kokol and Krecic, 2016) ศึกษาทัศนคติที่มีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพการอยู่อาศัยที่แตกต่างกันมีความถี่ในการใช้คอมพิวเตอร์แตกต่างกัน เพศชายจะมีความถี่ในการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่าเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีความถี่ในการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเมืองมีความถี่ในการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่า เพศชายมีความถี่ในการใช้มากกว่าเพศหญิง วัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อติดต่อกับครอบครัวและเพื่อน เพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยว สำหรับในประเทศไทย พนม คลี ฉายา (2556) ได้ศึกษาความต้องการข่าวสาร การใช้สื่อและนิสัยการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสารสนเทศจากสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สารสนเทศด้านสุขภาพร่างกาย ศาสนาและธรรมะ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัย

ใช้เว็บและการรักษาพยาบาล กิจกรรมการพักผ่อนและคลายเครียด ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สุขภาพจิต สวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้แก่ผู้สูงอายุ ประเภทของสื่อที่ผู้สูงอายุใช้มากที่สุด ได้แก่ โทรทัศน์ การสอบถามพูดคุยกับบุคคลใกล้ชิด และใช้โทรศัพท์มือถือเป็นช่องทางในการเข้าถึง ข้อมูลที่ต้องการ โดยสื่อที่ผู้สูงอายุใช้เวลาด้วยมากที่สุด คือ การรับชมโทรทัศน์ และพูดคุยสนทนากับลูกหลานหรือญาติในเรื่องทั่วไป ซึ่งผู้สูงอายุใช้สื่อเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง สื่อทำให้ลดความรู้สึกขาดความมั่นคงในการใช้ชีวิต ช่วย สร้างความสุขกับเพื่อน เป็นช่องทางรับรู้เรื่องราวเหตุการณ์ในสังคมและชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังช่วยผ่อนคลาย สร้างความตื่นตาตื่นใจ ฆ่าเวลาและหลีกเลี่ยงจากความรู้สึกโดดเดี่ยว หลีกหนีจากสังคม

ต่อมาทีมงานวิจัยที่เริ่มศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ ทำให้เริ่มเห็นว่าผู้สูงอายุมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพิ่มขึ้น โดย ปรารงสุรางค์ ไชติชัยวาลกุล (2556) ได้ศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กของกลุ่มคนวัยกลางคนและสูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เว็บไซต์เฟซบุ๊กเป็นเทศหญิงมากกว่าเพศชาย และเป็นกลุ่มวัยกลางคนมากกว่าผู้สูงอายุ เมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจการใช้เฟซบุ๊กกับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก พบว่า แรงจูงใจภายนอกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กในด้านจำนวนวันต่อสัปดาห์ และทั้งแรงจูงใจภายในกับแรงจูงใจภายนอกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก และด้านความตั้งใจที่จะใช้ต่อไปเมื่อเฟซบุ๊กเปลี่ยนรูปแบบ และการศึกษาพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุไทย พบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้ไลน์แอปพลิเคชันส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 60-65 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ส่วนใหญ่ใช้ไลน์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนทนาส่วนบุคคล ติดต่อลูกหลาน/ครอบครัว รองลงมาคือ ติดต่อเพื่อนเก่าสมัยเรียน/เพื่อนที่ทำงานเก่า เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ประจำวัน ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อไลน์ในระดับดี โดยทัศนคติที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในระดับดีมาก ได้แก่ ไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการใช้ไลน์อยู่ในระดับมาก และมีทักษะการใช้ไลน์ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีความรู้การจัดการเนื้อหาในไลน์อยู่ในระดับสูงมีทักษะการจัดการเนื้อหาในไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านพฤติกรรมการใช้ส่วนใหญ่ใช้ไลน์เป็นระยะเวลา 2 ปี มีระยะเวลาในการใช้ไลน์ 1-3 ชั่วโมง และ 2-5 ครั้งต่อวัน ส่วนสถานที่ใช้ส่วนใหญ่ใช้ไลน์ที่บ้าน ลักษณะการใช้ไลน์ของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการใช้การแชท/สนทนา ข้อความมากที่สุด รองลงมาคือ การส่งต่อ/แบ่งปันข้อมูลรูปภาพต่าง ๆ (ศิริพร แซ่ลิ้ม , 2558; จุฑารัตน์ ประเสริฐ, 2557)

ช่วงปี 2560 เป็นต้นมา มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุอีกหลายเรื่อง ได้แก่ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และมินตรา สดชื่น (2560) ได้ศึกษารูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในสังคมไทยโดยเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่า การใช้สื่อโซเชียลมีเดียในผู้สูงอายุมีความสำคัญมาก เนื่องจากสามารถลดช่องว่างระหว่างความสัมพันธ์ของบุตรหลานกับผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย พบว่า ผู้สูงอายุขาดทักษะและประสบการณ์ในการใช้งาน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้งานด้วยตนเอง ขาดความเข้าใจในเรื่องของระบบขั้นตอนการทำงานการทำงานของสื่อโซเชียลมีเดีย อีกทั้งนี้สื่อโซเชียลมีเดียยังมีข้อจำกัดในการใช้งานอยู่ค่อนข้างมาก ส่งผลให้ผู้สูงอายุบางรายเข้าถึงสื่อโซเชียลมีเดียได้ค่อนข้างยาก ในส่วนของเนื้อหาสารสนเทศที่ผู้สูงอายุสนใจและแสวงหา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เช่นในการวิจัยของกฤษฎณาพร ทิพย์กาญจนเรขาและคนอื่น ๆ (2562) ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์และสื่อสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุโดยรวมรับรู้ภาวะสุขภาพตนเองอยู่ในระดับดี มีการแสวงหาข้อมูลสุขภาพผ่านสื่อออนไลน์/สื่อสังคมอยู่ในระดับต่ำ ประเด็นข้อมูลสุขภาพที่ทำการสืบค้นบ่อยได้แก่ แบบแผนการใช้ชีวิตเพื่อการมีสุขภาพดี การรักษาโรค และข้อมูลการใช้ยา หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุควรส่งเสริมความสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้สุขภาพผ่านสื่อออนไลน์/ สื่อสังคมและการนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดี จากผลการวิจัยในช่วงเวลาต่อมาได้แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เห็นได้จากผลการวิจัยของแอนดรูว์ เกตส์, โจนาธาน เนเกอร์ และโจชัว ทักเกอร์ (Andrew Guess, Jonathan Nagler and Joshua Tucker, 2019) ได้ศึกษาความนิยมและปัจจัยพยากรณ์การแพร่กระจายข่าวปลอมบนเฟซบุ๊ก พบว่าในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีพฤติกรรมที่น่าสนใจ โดยในร้อยละ 11 ของกลุ่มคนดังกล่าว แสร้งบทความที่เข้าข่ายคำจำกัดความของ 'ข่าวปลอม' จากทั่วโลกมากที่สุดบนโซเชียลมีเดีย ทั้งนี้ที่วิจัยยังสรุปไว้ในส่วนท้ายว่า ผู้คน จำเป็นที่จะต้องมีความรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล เพื่อใช้วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวที่พบในโลกออนไลน์ และจากการวิจัยของราซี และคนอื่น ๆ (Rasi, Vuojärvi, & Rivinen, 2021) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มผู้สูงอายุโดยเป็นการศึกษาด้วยวิธีการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจากบทความจำนวน 40 ชิ้นงานที่เผยแพร่ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ.2548 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2560 เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า การมุ่งส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อใน

ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมและเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในแง่ของเป้าหมายเนื้อหา ผู้ให้บริการ ผู้รับ และแนวทางการสอน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อของผู้สูงอายุ รวมถึงอุปกรณ์ ซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน เว็บเบราว์เซอร์ เครื่องมือค้นหา และระบบปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังรายงานเกี่ยวกับความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้บริการออนไลน์ รวมถึงโซเชียลมีเดียและเครือข่ายเพียร์ทูเพียร์ การสื่อสารผ่านอีเมล การประชุมทางวิดีโอ และการแชทออนไลน์ ซึ่งผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์หลายประการในการใช้แอปพลิเคชันและสภาพแวดล้อม เช่น ด้านข่าวสาร การท่องเที่ยว สุขภาพ การธนาคาร การเรียนรู้ ความบันเทิง และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีการศึกษาถึงความสามารถของผู้สูงอายุในการทำความเข้าใจและประเมินสารสนเทศออนไลน์และสื่อดิจิทัล ส่วนงานวิจัยในประเทศไทยพบในการวิจัยของ พิมพ์ชนก ผลอ่อน และบุหงา ชัยสุวรรณ (2562) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ การแสดงตัวตนและรูปแบบการดำเนินชีวิตออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทไลน์มากที่สุด ส่งผลให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตออนไลน์ทั้งการพิมพ์ข้อความ การเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารได้ทันทั่วถึง รวมถึงการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารได้ทันทั่วถึง รวมถึงการค้นหาข้อมูลที่ไม่ได้อยู่ในแค่สื่อเก่า ส่งผลให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตออนไลน์ทั้งการติดตามข่าวสารข้อมูลทันเหตุการณ์ และความสนใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ โดยผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่า คนเราควรพึ่งพาตนเอง ไม่มีใครแก่เกินเรียนอีกทั้งการสื่อสารออนไลน์มีคุณสมบัติในกระบวนการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก กระตุ้นให้เกิดการแสดงตัวตนในสังคมที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ทำให้ส่งผลต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็วฉับไว ส่งเสริมให้พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การแสดงตัวตนในสังคมและรูปแบบการดำเนินชีวิตออนไลน์มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

จากการศึกษาวิจัยดังที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีพัฒนาการในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และมีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในแง่ของทัศนคติที่ติดต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ และนำไปสู่วิธีชีวิตรูปแบบใหม่ โดยจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้นและผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการพัฒนาทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยกิจกรรมที่ทำได้แก่การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสมาชิกในครอบครัวและเพื่อน การอ่านและค้นหาสารสนเทศออนไลน์ การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นิยมใช้ได้แก่ Line Facebook และ YouTube แม้ว่าจะพบว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการมีทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ดี แต่ก็พบว่าส่วนหนึ่ง ผู้ที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีแนวโน้มแชร์ข้อมูลหรือข่าวปลอมด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้สูงอายุจึงควรได้รับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทัน

สารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ รวมไปถึงการให้ความสำคัญต่อการสร้างเนื้อหาสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุด้วย

2. ด้านทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การศึกษาเกี่ยวกับทักษะการประเมินสารสนเทศ

ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นการศึกษาภายใต้หัวข้อการรู้เท่าทันสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งในยุคที่เรียกว่าเป็นยุคดิจิทัลนั้น ผู้สูงอายุได้หันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น และจากผลการวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มผู้สูงอายุหลายเรื่องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ทำให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีทักษะในการใช้และเลือกสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ได้ดีขึ้นกว่าในอดีต เช่นในการวิจัยของ อธิชา วุฒิรังษี (2564) ได้ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ โดยมีการศึกษาตัวแปรอายุ เพศ และระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ เพศ และระดับการศึกษา แตกต่างกันจะส่งผลให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลได้แตกต่างกัน และผู้สูงอายุที่มีปริมาณการใช้งานสื่อดิจิทัลที่ต่างกันจะมีการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลที่ต่างกันอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัล และด้านความสามารถในการทำความเข้าใจในเนื้อหาของสื่อดิจิทัล ส่วนด้านที่ไม่แตกต่างกันพบว่ามี 2 ด้านคือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์และประเมิน และการมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหา และหากผู้สูงอายุมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในเรื่องสื่อดิจิทัลกับครอบครัว ผู้สูงอายุก็จะสามารถเข้าถึงสื่อชนิดต่าง ๆ ได้จากการสอบถามสมาชิกในครอบครัวรวมถึงสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาของสื่อต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ หากผู้สูงอายุที่มีการเปิดรับสารสนเทศด้วยความถี่มากก็จะมีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลด้านความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัลมากตามไปด้วย และจากการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกของกันตिया ททรัพย์มี และคณะ (2562) เกี่ยวกับสภาพการใช้และการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์ผ่านทางโทรศัพท์มือถือมากที่สุด โดยเลือกใช้แอปพลิเคชันไลน์ในการพูดคุยสนทนา รองลงมาคือ เฟซบุ๊ก ใช้ในการพูดคุยสนทนาและติดตามข่าวสาร นอกจากนี้ยังใช้ยูทูบเพื่อฟังเพลง ดูหนัง และติดตามข่าวสาร ซึ่งในด้านการใช้และการประเมินสารสนเทศ บนสื่อสังคมออนไลน์นั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการระมัดระวังเรื่องความเป็นส่วนตัว โดยมีการตั้งค่าที่ระบบและคิดก่อนที่จะส่งต่อข้อมูล และส่วนใหญ่มีทักษะในการประเมินสารสนเทศที่ดีโดยส่วนใหญ่เลือกรับข้อมูลผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ รองลงมาคือเว็บไซต์ของสำนักข่าวต่าง ๆ และข่าวในโทรทัศน์ตามลำดับ จากนั้นได้มีการเปรียบเทียบข้อมูลนั้นกับข้อมูลที่ค้นหาได้จากกูเกิล ทีวี (Google TV) และยูทูบตามลำดับ จากนั้นจึงค่อยส่งต่อข้อมูล ซึ่งผู้สูงอายุจะเชื่อข่าวสารที่มีการลงหนังสือพิมพ์และข่าวที่ถ่ายทอดผ่านโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเชื่อว่าข่าวเหล่านั้นจะถูกคัดกรองมาแล้ว มีความ

นำเชื่อถือ และหากมีความผิดพลาดก็จะมีคนรับผิดชอบ นอกจากนี้ในงานวิจัยของ เนติยา แจ่มพิเศษ และสินีพร ยืนยง (2562) ซึ่งศึกษา

การใช้สื่อออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เล่นไลน์ทุกวัน รองลงมา คือเล่นเฟซบุ๊ก ในด้านการรู้เท่าทันสื่อ พบว่าผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสืบค้นข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์/สื่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาพสมบูรณ์บ่อยครั้ง โดยผู้สูงอายุรู้วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพที่เป็นประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในระดับน้อยและเชื่อมั่นอยู่บ้างว่าสามารถได้รับคำแนะนำหรือสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพหรือข้อมูล

อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยบางชิ้นที่พบว่าผู้สูงอายุมีทักษะการใช้สื่ออยู่ในระดับต่ำและควรต้องได้รับการพัฒนาทักษะดังกล่าว เช่นงานวิจัยของทีราโด โมนันต้า (Tirado-Morueta et al., 2015) ได้ศึกษาความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัลของกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความสามารถในการใช้สื่อใหม่อยู่ในระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงสื่อใหม่ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด ในขณะที่การซื้อสินค้าและบริการทางออนไลน์กลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เคยใช้บริการดังกล่าว ความถี่ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์พบว่า ใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสื่อใหม่ แตกต่างกัน โดยพบว่า เพศชายมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสื่อใหม่มากกว่าเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ 55-65 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสื่อใหม่มากที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงจะมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสื่อใหม่มากที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสามารถในการใช้ สื่อใหม่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีความสามารถในการใช้ สื่อใหม่แตกต่างกัน และในงานวิจัยของสุวิช ธิระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2561) เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและทัศนคติการใช้เนื้อหา ด้านสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีวัตถุประสงค์หลักในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและผู้รู้ และการแสวงหาความรู้ด้านสุขภาพด้วยเฟซบุ๊ก ด้านการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีทักษะการเข้าถึง คิดเป็นร้อยละ 36.09 โดยมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟนเพื่อเข้าใช้เว็บไซต์และสังคมออนไลน์ ด้านทักษะการวิเคราะห์เป็นความสามารถที่ผู้สูงอายุทำความเข้าใจเนื้อหาที่ถูกเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุมีทักษะนี้คิดเป็นร้อยละ 32.20 ด้านทักษะการประเมิน เป็นความสามารถในการให้คุณค่าหรือระบุประโยชน์ที่ได้รับจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลทำให้ผู้สูงอายุ

เกิดความเชื่อถือและปฏิบัติตามเนื้อหาสาระที่ถูกเผยแพร่ นั้น พบว่า ผู้สูงอายุมีทักษะนี้คิดเป็นร้อยละ 14.88 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับทักษะการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุจำแนกตามกลุ่มอาชีพและการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุที่ยังทำงานในภาครัฐ มีระดับทักษะการรู้เท่าทันสูงกว่ากลุ่มอาชีพและการทำงานอื่น ๆ ระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีระดับทักษะการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตสูงกว่าด้วย และพบระดับทักษะการรู้เท่าทันขัดแย้งกับระดับกลุ่มเกิดขึ้นกับกลุ่มผู้สูงอายุอายุที่มีประสบการณ์

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และประเมินสารสนเทศ เลือกสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ได้ และบางส่วนยังต้องได้รับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้เมื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบความแตกต่างของตัวแปรที่น่าสนใจได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ เพศ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะส่งผลให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลได้แตกต่างกัน ผู้สูงอายุที่มีปริมาณการใช้งานสื่อดิจิทัลที่แตกต่างกัน จะมีการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลที่แตกต่างกันในด้านความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัล ผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยกว่าจะมีประสบการณ์การเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางสังคมทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 15,653 คน (สำนักงานพัฒนาสังคม, กรุงเทพมหานคร, 2563) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562

ลำดับที่	ส่วนราชการ	จำนวนกลุ่มหรือองค์กรด้าน	จำนวนสมาชิก (คน)
		ผู้สูงอายุ (ชมรมผู้สูงอายุ, กลุ่มกิจกรรมด้านผู้สูงอายุ)	
1	สำนักงานเขตคลองเตย	8	708
2	สำนักงานเขตคลองสาน	0	0
3	สำนักงานเขตคลองสามวา	0	0
4	สำนักงานเขตคันนายาว	7	1,260
5	สำนักงานเขตจตุจักร	4	510
6	สำนักงานเขตจอมทอง	5	265
7	สำนักงานเขตดอนเมือง	21	1,155
8	สำนักงานเขตดินแดง	0	0

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ส่วนราชการ	จำนวนกลุ่มหรือองค์กร ด้านผู้สูงอายุ (ชมรมผู้สูงอายุ, กลุ่มกิจกรรมด้านผู้สูงอายุ)	จำนวน สมาชิก (คน)
9	สำนักงานเขตดุสิต	10	575
10	สำนักงานเขตตลิ่งชัน	6	240
11	สำนักงานเขตทวีวัฒนา	4	277
12	สำนักงานเขตทุ่งครุ	0	0
13	สำนักงานเขตธนบุรี	9	375
14	สำนักงานเขตบางกะปิ	5	367
15	สำนักงานเขตบางกอกน้อย	6	963
16	สำนักงานเขตบางกอกใหญ่	2	70
17	สำนักงานเขตบางขุนเทียน	0	0
18	สำนักงานเขตบางเขน	10	1,534
19	สำนักงานเขตบางคอแหลม	9	349
20	สำนักงานเขตบางแค	3	228
21	สำนักงานเขตบางซื่อ	12	455
22	สำนักงานเขตบางนา	4	392
23	สำนักงานเขตบางบอน	0	0
24	สำนักงานเขตบางพลัด	8	354
25	สำนักงานเขตบางรัก	0	0
26	สำนักงานเขตบึงกุ่ม	0	0
27	สำนักงานเขตปทุมวัน	0	0
28	สำนักงานเขตประเวศ	7	719
29	สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	0	0
30	สำนักงานเขตพญาไท	1	25
31	สำนักงานเขตพระนคร	2	320

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ส่วนราชการ	จำนวนกลุ่มหรือองค์กรด้าน ผู้สูงอายุ (ชมรมผู้สูงอายุ, กลุ่มกิจกรรมด้านผู้สูงอายุ)	จำนวน สมาชิก (คน)
32	สำนักงานเขตพระโขนง	3	246
33	สำนักงานเขตภาษีเจริญ	0	0
34	สำนักงานเขตมีนบุรี	1	250
35	สำนักงานเขตยานนาวา	3	270
37	สำนักงานเขตราชเทวี	0	0
37	สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ	0	0
38	สำนักงานเขตลาดกระบัง	0	0
39	สำนักงานเขตลาดพร้าว	1	120
40	สำนักงานเขตวังทองหลาง	1	432
41	สำนักงานเขตวัฒนา	3	150
42	สำนักงานเขตสะพานสูง	0	0
43	สำนักงานเขตสาทร	5	230
44	สำนักงานเขตสายไหม	0	0
45	สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์	0	0
46	สำนักงานเขตสวนหลวง	4	331
47	สำนักงานเขตหนองจอก	4	366
48	สำนักงานเขตหนองแขม	13	1,250
49	สำนักงานเขตหลักสี่	8	867
50	สำนักงานเขตห้วยขวาง	0	0
รวม		189	15,653

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 387 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนโดยมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับประชากรตั้งแต่ 15,000 คน และไม่เกิน 20,000 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 375 คน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608)

2. สุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิจำแนกชมรมผู้สูงอายุในศูนย์บริการสาธารณสุขตามเขตชั้นกลางชั้นในและชั้นนอก

3. การสุ่มเลือกแบบโควต้าโดยเลือกผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุจากพื้นที่ 9 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 ได้แก่ เขตบางซื่อ คลองเตย จตุจักร บางกะปิ บางเขน ประเวศ ทวีวัฒนา หนองจอก และหลักสี่ โดยในแต่ละเขตมีการกำหนดสัดส่วนคือเขตละ 42 คน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เท่ากับจำนวน 378 คน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เขต	ชมรมผู้สูงอายุ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เขตชั้นใน	บางซื่อ	42
	คลองเตย	42
เขตชั้นกลาง	จตุจักร	42
	บางกะปิ	42
	บางเขน	42
เขตชั้นนอก	ประเวศ	42
	ทวีวัฒนา	42
	หนองจอก	42
	หลักสี่	42
รวม		378

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบวัดระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบทดสอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 แบบทดสอบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศจากและทักษะการประเมินสารสนเทศและจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและตัวอย่างที่ใช้ในการวัดของแบบทดสอบ

3. ดำเนินการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน ประสิทธิภาพในการใช้อินเทอร์เน็ต มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

3.2 ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2) เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 3) การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ 4) ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ และ 5) กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

3.3 สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในแต่ละด้าน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านความทันสมัย (Currency) จำนวน 7 ข้อ 2) ด้านความถูกต้อง (Accuracy) จำนวน 8 ข้อ 3) ด้านความเกี่ยวข้อง (Relevance) จำนวน 7 ข้อ 4) ด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability) จำนวน 8 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของการใช้คำสำนวนภาษาและความชัดเจนของคำถาม จากนั้นปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ และนำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งพบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 ถือเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปทดลองใช้

3.5 นำแบบทดสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามหลัง จากนั้นนำข้อคำถามในตอนต้นที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแบบมาตรฐานค่าความวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงด้วยวิธีของ ครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยเกณฑ์ผ่านที่กำหนดไว้ คือ 0.75 ขึ้นไป ผลการคำนวณได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 และนำข้อคำถามในตอนต้นที่ 3 ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดระดับทักษะการประเมินสารสนเทศทำการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (Difficulty) ซึ่งได้ค่าความยากง่ายอยู่ ระหว่าง 0.20-0.63 และคำนวณค่าความเที่ยง โดยใช้วิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่า ความเที่ยงเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำเสนอโครงการวิจัยคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัย SWUEC/G 117/2564E วันที่ให้การรับรองคือ 14 พฤษภาคม 2564 ผลการพิจารณาคือรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล และให้มีการให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย
2. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒขอความร่วมมือจากชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 เขตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเปิดโอกาสให้มีการซักถามข้อสงสัยให้ทำความเข้าใจจึงก่อนจึงเริ่ม

ดำเนินการในการเก็บข้อมูลวิจัย ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายน 2565

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบทดสอบกลับคืนมาครบแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์การตอบ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. ตอนที่ 1 ข้อคำถามชนิดตรวจรายการเกี่ยวกับสถานภาพของส่วนตัวของผู้ตอบ แบบทดสอบ วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. ตอนที่ 2 ข้อคำถามชนิดมาตราประมาณค่าเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของคำตอบ 5 ระดับ ดังนี้

ตอบช่องมากที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ 5
ตอบช่องมาก	มีค่าคะแนนเท่ากับ 4
ตอบช่องปานกลาง	มีค่าคะแนนเท่ากับ 3
ตอบช่องน้อย	มีค่าคะแนนเท่ากับ 2
ตอบช่องน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ 1

จากนั้นนำผลการคำนวณทางสถิติมาแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยพิจารณาตาม เกณฑ์การแปลความหมายใช้เกณฑ์ 5 ระดับ (วิวัฒนา สุนทรชัย, 2551, น. 99-100) ดังนี้

ค่าคะแนน 4.21-5.00	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าคะแนน 3.41-4.20	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าคะแนน 2.61-3.50	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าคะแนน 1.81-2.60	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าคะแนน 1.00-1.80	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

3. ตอนที่ 3 ข้อคำถามที่เป็นแบบทดสอบวัดระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจาก สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้การหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยให้คะแนนข้อที่ตอบถูกเท่ากับ 1 คะแนน และข้อที่ตอบหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนของกลุ่ม ตัวอย่างแต่ละคนมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้เพื่อหาจำนวนและร้อยละของการประเมิน สารสนเทศในแต่ละระดับ เกณฑ์ที่ตั้งไว้มี 3 ระดับดังนี้

คะแนน 1-10 คะแนน มีทักษะการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับต่ำ

คะแนน 11-20 คะแนน มีทักษะการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 21-30 คะแนน มีทักษะการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับสูง

4. เปรียบเทียบระดับทักษะการประเมินสารสนเทศของผู้สูงอายุจำแนกตามตัวแปรเพศโดยใช้สถิติ T-Test

5. เปรียบเทียบระดับทักษะการประเมินสารสนเทศของผู้สูงอายุจำแนกตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน ประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ใช้สถิติ F-test เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร จำนวน 378 คน โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t Distribution
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา F-distribution
P-value	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขต

กรุงเทพมหานคร

4. เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุในเขตของกรุงเทพมหานคร

สถานภาพ	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ						
60-65 ปี	44	11.60	49	13.00	93	24.60
66-70 ปี	119	31.50	144	38.10	263	69.60
มากกว่า 70 ปี	3	0.80	19	5.00	22	5.80
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	5	1.30	1	0.30	6	1.60
มัธยมศึกษา	72	19.00	90	23.80	162	42.80
อุดมศึกษา	89	23.50	121	32.10	210	55.60
อาชีพ						
ข้าราชการบำนาญ	31	8.20	89	23.50	120	31.70
พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง	62	16.40	90	23.80	152	40.20
อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว	29	7.70	28	7.40	57	15.10
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	44	11.60	5	1.40	49	13.00

ตาราง 3 (ต่อ)

สถานภาพ	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการใช้						
อินเทอร์เน็ต						
น้อยกว่า 1 ปี	3	0.80	49	13.00	52	13.80
1-5 ปี	54	14.30	82	21.70	136	36.00
มากกว่า 5 ปี	109	28.80	81	21.40	190	50.20
รวม	166	43.90	212	56.10	378	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน (ร้อยละ 56.08) เพศชายจำนวน 166 คน (ร้อยละ 43.92) มีอายุ 60-65 ปี จำนวน 93 คน (ร้อยละ 24.60) อายุ 66-70 ปี จำนวน 263 คน (ร้อยละ 69.60) และอายุมากกว่า 70 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 5.80) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.60) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 162 คน (ร้อยละ 42.80) และระดับอุดมศึกษา จำนวน 210 คน (ร้อยละ 55.60) ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญจำนวน 120 คน (ร้อยละ 31.70) พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง จำนวน 152 คน (ร้อยละ 40.20) อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 57 คน (ร้อยละ 15.10) และไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 49 คน (ร้อยละ 13.00) มีประสบการณ์ในการใช้น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 52 คน (ร้อยละ 13.80) ประสบการณ์ 1-5 ปี จำนวน 136 คน (ร้อยละ 36.00) และประสบการณ์มากกว่า 5 ปี จำนวน 190 คน (ร้อยละ 50.20)

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมและรายด้าน ปรากฏดังตาราง 4-9

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.68	0.55	มาก
2. กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.62	0.58	มาก
3. การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์	3.55	0.43	มาก
4. เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.49	0.53	มาก
5. ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้	2.69	0.48	ปานกลาง
รวม	3.41	0.51	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาพรวม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านที่มากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.62$) และการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวหรือเพื่อน	4.28	.750	มากที่สุด
2. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิงและเพลิดเพลิน	3.63	.801	มาก
3. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	3.61	.812	มาก
4. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดตามข่าวสารและเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ	3.59	.830	มาก
5. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของตน	3.58	.844	มาก
6. ใช้สื่อสังคมออนไลน์ออนไลน์เพื่อสร้างประสบการณ์แปลกใหม่	3.57	.812	มาก
7. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่ความคิดเห็นหรือความรู้ของตนในเรื่องต่างๆ	3.51	.792	มาก
รวม	3.68	0.81	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวหรือเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาได้แก่ ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิงและเพลิดเพลินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) และใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ
ในเขต กรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กดไลค์สิ่งที่ชอบในสื่อสังคมออนไลน์	3.84	0.676	มาก
2. สั่งซื้อสินค้าที่สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์	3.65	0.791	มาก
3. กดแชร์ข้อมูลข่าวสารหรือคลิปวิดีโอที่ได้รับมาจากสื่อสังคมออนไลน์	3.63	0.789	มาก
4. แสดงความคิดเห็นของตนเองในสื่อสังคมออนไลน์	3.58	0.791	มาก
5. กดสนับสนุน หรือกดติดตามผู้คนหรือโพสต์ที่ท่านชอบในสื่อสังคมออนไลน์	3.42	0.915	มาก
รวม	3.62	0.79	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุกดไลค์ที่ท่านชอบในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมา ได้แก่ สั่งซื้อสินค้าที่สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) และ กดแชร์ข้อมูลข่าวสารหรือคลิปวิดีโอที่ได้รับมาจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์

ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต	4.15	0.833	มาก
2. ทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากคนในครอบครัว	3.71	0.74	มาก
3. ทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากเพื่อนหรือคนรู้จัก	3.62	0.813	มาก
4. เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยตนเอง	3.53	0.795	มาก
5. ใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC) หรือเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook)	2.73	1.054	ปานกลาง
รวม	3.55	0.85	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมา ได้แก่ ผู้สูงอายุทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากคนในครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) และทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากเพื่อนหรือคนรู้จักอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ใช้เวลาช่วงวันหยุดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.66	0.776	มาก
2. ใช้เวลาช่วงเย็นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.60	0.769	มาก
3. ใช้เวลาช่วงวันธรรมดาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.58	0.774	มาก
4. ใช้เวลาช่วงกลางวันในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.55	0.797	มาก
5. ใช้เวลาช่วงก่อนเข้านอนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.33	0.888	ปานกลาง
6. ใช้เวลาช่วงเช้าในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.20	0.906	ปานกลาง
รวม	3.49	0.82	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาช่วงวันหยุดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมา ได้แก่ ใช้เวลาช่วงเย็นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และใช้เวลาช่วงวันธรรมดาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้

ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. Line	4.42	0.771	มากที่สุด
2. Facebook	4.03	1.074	มาก
3. YouTube	3.67	1.109	มาก
4. What's app Messenger	3.60	1.493	มาก
5. Tik Tok	2.50	1.01	น้อย
6. Pantip	2.43	1.057	น้อย
7. Instagram	2.31	1.064	น้อย
8. Blog	2.01	0.878	น้อย
9. Pinterest	2.01	0.819	น้อย
10. Clubhouse	1.87	0.876	น้อย
11. Twitter	1.85	0.836	น้อย
12. WeChat	1.56	0.752	น้อยที่สุด
รวม	2.69	0.98	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุใช้ Line อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา ได้แก่ Facebook อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และ YouTube อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$)

3. ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

3.1 ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน ดังตาราง 10

ตาราง 10 ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน

ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศ
1. ด้านความน่าเชื่อถือ	8	6.15	2.027	สูง
2. ด้านความถูกต้อง	8	5.08	1.606	สูง
3. ด้านความทันสมัย	7	4.73	1.506	สูง
4. ด้านความเกี่ยวข้อง	7	4.28	1.559	สูง
รวมทุกด้าน	30	20.24	5.600	สูง

จากตาราง 10 พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 20.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือมีทักษะอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 6.15) รองลงมา ได้แก่ ด้านความถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 5.08) ด้านความทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 4.73) และด้านความเกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.28) ตามลำดับ

3.2 ร้อยละระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตของกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต ดังตาราง 11

ตาราง 11 ร้อยละระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตของกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร

สถานภาพ	ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศ						รวม	
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ								
ชาย	5	1.30	36	9.50	125	33.10	166	43.90
หญิง	35	9.30	79	20.90	98	25.90	212	56.10
รวม	40	10.60	115	30.40	223	59.00	378	100.00
อายุ								
60-65 ปี	5	1.30	64	16.90	24	6.30	93	24.60
66-70 ปี	14	3.70	50	13.20	199	52.60	263	69.60
มากกว่า 70 ปี	21	5.60	1	0.30	0	0.00	22	5.80
รวม	40	10.60	115	30.40	223	59.00	378	100.00
ระดับการศึกษา								
ประถมศึกษา	0	0.00	1	0.30	5	1.30	6	1.60
มัธยมศึกษา	17	4.50	52	13.80	93	24.60	162	42.90
อุดมศึกษา	23	6.10	62	16.40	125	33.10	210	55.60
รวม	40	10.60	115	30.40	223	59.00	378	100.00
อาชีพ								
ข้าราชการ	37	9.80	49	13.00	34	9.00	120	31.70
บำนาญ								
พนักงาน								
บริษัทเอกชน/ ลูกจ้าง	3	0.80	46	12.20	103	27.20	57	15.10
อาชีพอิสระ/ธุรกิจ	0	0.00	4	1.0	53	14.00	57	15.10
ส่วนตัว								
ไม่ได้ประกอบ	0	0.00	16	4.30	33	8.70	49	13.10
อาชีพ								
รวม	40	10.60	115	30.40	223	59.00	378	100.00

ตาราง 11 (ต่อ)

สถานภาพ	ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศ						รวม	
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ประสบการณ์ ในการใช้ อินเทอร์เน็ต								
น้อยกว่า 1 ปี	35	9.30	17	4.50	0	0.00	52	13.80
1-5 ปี	0	0.00	33	8.70	103	27.20	136	36.00
มากกว่า 5 ปี	5	1.30	65	17.20	120	31.70	190	50.20
รวม	40	10.60	115	30.40	223	59.00	378	100.00

จากตาราง 11 พบว่า ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 33.10, 25.90)

พิจารณาตามอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปี ส่วนใหญ่มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับปานกลาง (ร้อยละ 16.90) อายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับสูง (ร้อยละ 52.60) และอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับต่ำ (ร้อยละ 5.60)

พิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาส่วนใหญ่มิมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 1.30) ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 24.60) และระดับการศึกษาดุสิตศึกษามีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 33.10)

พิจารณาตามอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เป็นข้าราชการบำนาญมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 13.00) พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 27.20) อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคม

ออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 14.00) และไม่ได้ประกอบอาชีพ มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 8.70)

พิจารณาตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 9.30) มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 27.20) และมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 31.70)

4. การเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ใช้อินเทอร์เน็ต

4.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

ทักษะการประเมินสารสนเทศ จากสื่อสังคมออนไลน์	เพศชาย		เพศหญิง		t	P-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านความทันสมัย	2.72	0.569	2.32	0.778	-5.834	<0.001*
ด้านความถูกต้อง	2.59	0.583	2.10	0.802	-6.866	<0.001*
ด้านความเกี่ยวข้อง	2.81	0.440	2.23	0.70	-6.866	<0.001*
ด้านความน่าเชื่อถือ	2.61	0.631	2.38	0.716	-3.222	0.001*
รวม	2.70	0.513	2.30	0.736	-9.197	<0.001*

P-value <.05

จากตาราง 12 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

ทักษะการประเมิน สารสนเทศจากสื่อ สังคมออนไลน์	60-65 ปี		66-70 ปี		มากกว่า 70 ปี		F	P-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านความทันสมัย	2.09	0.654	2.76	0.538	1.05	0.213	129.623	<0.001*
ด้านความถูกต้อง	2.51	0.670	2.36	0.711	1.05	0.213	42.202	<0.001*
ความเกี่ยวข้อง	2.59	0.494	2.56	0.667	1.05	0.213	64.525	<0.001*
ความน่าเชื่อถือ	1.56	0.494	2.85	0.667	1.95	0.213	398.258	<0.001*
รวม	2.20	0.523	2.70	0.562	1.05	0.213	112.674	<0.001*

P-value<.05

จากตาราง 13 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

เพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันคูใดมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน จึงนำมาทดสอบเป็นรายคู่ ปรากฏผลดังตาราง 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่จำแนกตามอายุโดยรวมและรายด้าน

ทักษะการประเมิน สารสนเทศจากสื่อ ออนไลน์	อายุ	$\bar{X}$	60 – 65	66 – 70 ปี	มากกว่า
			ปี	ปี	70 ปี
			2.20	2.70	1.05
ด้านความทันสมัย	60 – 65 ปี	2.20	-	-0.674*	1.041*
	66 – 70 ปี	2.70		-	1.715*
	มากกว่า 70 ปี	1.05			-
ด้านความถูกต้อง	60 – 65 ปี	2.51	-	0.148	1.460*
	66 – 70 ปี	2.36		-	-1.312*
	มากกว่า 70 ปี	1.05			-
ด้านความเกี่ยวข้อง	60 – 65 ปี	2.59	-	0.029	1.546*
	66 – 70 ปี	2.56		-	1.517*
	มากกว่า 70 ปี	1.05			-
ด้านความน่าเชื่อถือ	60 – 65 ปี	1.56	-	-1.293*	-0.395*
	66 – 70 ปี	2.85		-	0.897*
	มากกว่า 70 ปี	1.95			-
รวม	60 – 65 ปี	2.20	-	-0.499*	1.159*
	66 – 70 ปี	2.70		-	1.658*
	มากกว่า 70 ปี	1.05			-

จากตาราง 14 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปี และมากกว่า 70 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความทันสมัย ด้านความถูกต้องและด้านความน่าเชื่อถือสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-66 ปีและมากกว่า 70 ปีขึ้นไป ส่วนด้านความเกี่ยวข้อง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-66 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี และมากกว่า 70 ปีขึ้นไป

4.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

ทักษะการประเมิน สารสนเทศจากสื่อสังคม ออนไลน์	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		อุดมศึกษา		F	P- value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านความทันสมัย	2.83	0.408	2.50	0.707	2.48	0.740	0.701	0.497
ด้านความถูกต้อง	3.00	<0.001	21.31	0.792	2.30	0.726	2.541	0.080
ความเกี่ยวข้อง	3.00	<0.001	2.49	0.724	2.46	0.699	1.707	0.183
ความน่าเชื่อถือ	2.67	0.516	2.54	0.660	2.43	0.710	1.495	0.226
รวม	2.83	0.408	2.47	0.680	2.49	0.686	0.830	0.437

P-value<.05

จากตาราง 15 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

4.4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพเพิ่มหรืออาชีพปัจจุบัน

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพเดิมหรืออาชีพปัจจุบัน

ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์	อาชีพเดิม						ไม่ได้ประกอบอาชีพ		F	P-value
	ข้าราชการ		บริษัทเอกชน		อาชีพอิสระ		ประกอบอาชีพ			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านความทันสมัย	1.96	0.844	2.69	0.543	2.95	0.225	2.62	0.474	46.780	<0.001*
ด้านความถูกต้อง	1.83	0.823	2.39	0.631	2.79	0.411	2.73	0.531	38.144	<0.001*
ความเกี่ยวข้อง	1.96	0.824	2.57	0.522	2.96	0.186	2.92	0.400	53.781	<0.001*
น่าเชื่อถือ	2.05	0.732	2.68	0.626	2.81	0.398	2.55	0.503	29.859	<0.001*
รวม	1.98	0.772	2.66	0.516	2.93	0.258	2.67	0.474	48.400	<0.001*

P-value <.05

จากตาราง 16 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

เพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันคู่ใดมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน จึงนำมาทดสอบเป็นรายคู่ ปราบกฎผลดังตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่จำแนกตามอาชีพเดิมหรือปัจจุบันโดยรวมและรายด้าน

ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อออนไลน์	อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน	$\bar{X}$	ข้าราชการ		อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว	ไม่ได้ประกอบอาชีพ
			บำนาญ	ลูกจ้าง		
			1.96	2.69	2.95	2.67
ด้านความทันสมัย	ข้าราชการ	1.96	-	-0.732*	-0.989-	-0.715*
	บำนาญ					
	บริษัทเอกชน/ลูกจ้าง	2.69		-	-0.257	0.017
	อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว	2.95			-	0.274
	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2.67				-
ด้านความถูกต้อง	ข้าราชการ	1.83	-	-0.555*	-0.956*	-0.901*
	บำนาญ					
	บริษัทเอกชน/ลูกจ้าง	2.39		-	-0.401*	-0.347*
	อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว	2.79			-	0.055
	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2.73				-

ตาราง 17 (ต่อ)

ทักษะการ ประเมิน สารสนเทศ จากสื่อ ออนไลน์	อาชีพเดิม หรือปัจจุบัน	$\bar{X}$	ข้าราชการ	บริษัทเอกชน/ ลูกจ้าง	อาชีพ อิสระ/ ธุรกิจ ส่วนตัว	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ
			1.96	2.69	2.95	2.67
ด้านความ เกี่ยวข้อง	ข้าราชการ	1.96	-	-0.614*	-1.007*	-0.960*
	บำนาญ					
	บริษัทเอกชน/ ลูกจ้าง	2.57		-	-0.393*	-0.346*
	อาชีพอิสระ/ ธุรกิจส่วนตัว	2.96			-	0.047
	ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	2.92				-
ด้านความ น่าเชื่อถือ	ข้าราชการ	2.05	-	-0.628*	-0.129	0.127
	บำนาญ					
	บริษัทเอกชน/ ลูกจ้าง	2.68		-	-0.129*	0.127
	อาชีพอิสระ/ ธุรกิจส่วนตัว	2.81			-	0.256
	ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	2.55				-
รวม	ข้าราชการ	1.98	-	-0.683*	-0.955*	-0.698*
	บำนาญ					
	บริษัทเอกชน/ ลูกจ้าง	2.66		-	-0.272*	-0.016
	อาชีพอิสระ/ ธุรกิจส่วนตัว	2.93			-	0.256
	ไม่ได้ ประกอบ อาชีพ	2.67				-

จากตาราง 17 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัวมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านทุกด้านสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพข้าราชการ บำนาญบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง และผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

4.5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

ทักษะการประเมิน สารสนเทศจากสื่อ สังคมออนไลน์	น้อยกว่า 1 ปี		1-5 ปี		มากกว่า 5 ปี		F	P-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านความทันสมัย	1.33	0.474	2.86	0.343	2.55	0.647	157.170	<0.001*
ด้านความถูกต้อง	1.00	<0.001	2.20	0.489	2.75	0.531	280.398	<0.001*
ความเกี่ยวข้อง	0.10	0.298	2.57	0.497	2.79	0.405	326.498	<0.001*
ความน่าเชื่อถือ	2.10	0.298	3.00	<0.001	2.22	0.786	86.476	<0.001*
รวม	1.33	0.474	2.75	0.434	2.61	0.541	166.318	<0.001*

P-value <.05

จากตาราง 18 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน มีทักษะประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5

เพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตต่างกันคูใดมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน จึงนำมาทดสอบเป็นรายคู่ปรากฏผลดังตาราง 19

ตาราง 19 เปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่จำแนกตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต โดยรวมและรายด้าน

ทักษะการประเมิน สารสนเทศจากสื่อ ออนไลน์	ประสบการณ์ใน การใช้อินเทอร์เน็ต	$\bar{x}$	น้อยกว่า	1 – 5 ปี	มากกว่า 5
			1 ปี	ปี	ปี
			1.33	2.86	2.55
ด้านความทันสมัย	น้อยกว่า 1 ปี	1.33	-	-1.538*	-1.220*
	1 – 5 ปี	2.86		-	0.317*
	มากกว่า 5 ปี	2.55			-
ด้านความถูกต้อง	น้อยกว่า 1 ปี	1.00	-	-1.203*	-1.753*
	1 – 5 ปี	2.20		-	-0.550*
	มากกว่า 5 ปี	2.75			-
ด้านความเกี่ยวข้อง	น้อยกว่า 1 ปี	1.10	-	-1.475*	-1.699*
	1 – 5 ปี	2.57		-	-0.223*
	มากกว่า 5 ปี	2.79			-
ด้านความน่าเชื่อถือ	น้อยกว่า 1 ปี	2.10	-	-0.904*	-0.125
	1 – 5 ปี	3.00		-	0.779*
	มากกว่า 5 ปี	2.22			-
รวม	น้อยกว่า 1 ปี	1.33	-	-1.425*	-1.278*
	1 – 5 ปี	2.75		-	0.147*
	มากกว่า 5 ปี	2.61			-

จากตาราง 19 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี โดยรวมมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต น้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 5 ปี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความทันสมัยและด้านความน่าเชื่อถือสูงสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 5 ปี และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

มากกว่า 5 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความถูกต้องและด้านความเกี่ยวข้องสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี และ 1-5 ปี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปผลตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน
2. ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน
3. ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน
4. ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

5. ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตต่างกันมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 15,363 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยสุ่มแบบชั้นภูมิ และเลือกแบบโควต้าโดยเลือกผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 9 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562 ได้แก่ เขตบางซื่อ คลองเตย จตุจักร บางกะปิ บางเขน ประเวศ ทวีวัฒนา หนองจอก และหลักสี่โดยในแต่ละเขตมีการกำหนดสัดส่วนคือเขตละ 42 คน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เท่ากับจำนวน 378 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบวัดระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบทดสอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 แบบทดสอบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุตรวจสอบ

แบบทดสอบได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งพบว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 ถือเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพ สำหรับข้อคำถามชนิดมาตราประมาณค่าวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.89 และแบบทดสอบวัดระดับทักษะการประเมินสารสนเทศทำการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (Difficulty) ซึ่งได้ค่าความยากง่ายอยู่ ระหว่าง 0.20-0.63 และคำนวณค่าความเที่ยง โดยใช้วิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) ได้ค่า ความเที่ยงเท่ากับ 0.89

3. ผู้วิจัยนำเสนอโครงการวิจัยคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัย SWUEC/G 117/2564E วันที่ให้การ

รับรองคือ 14 พฤษภาคม 2564 จากนั้นขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒขอความร่วมมือจากชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 เขตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายน 2565

4. การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 ข้อคำถามชนิดตรวจรายการ วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

4.2 ข้อคำถามชนิดมาตราประมาณค่า วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ข้อคำถามที่เป็นแบบทดสอบวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4.4 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ T-Test และ F-test ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เซฟเฟ (Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน (ร้อยละ 56.08) มีอายุ 60-65 ปี จำนวน 212 (ร้อยละ 56.1) มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 210 คน (ร้อยละ 55.55) อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน พบว่า ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง จำนวน 152 (ร้อยละ 40.21) ประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต มากกว่า 5 ปี จำนวน 190 คน (ร้อยละ 50.17) มีระยะเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวัน 4-6 ชั่วโมง จำนวน 181 คน (ร้อยละ 47.88)

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านที่มากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวหรือเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ใช้สื่อสังคม

ออนไลน์เพื่อความบันเทิงและเพลิดเพลินอยู่ในระดับมาก และใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาช่วงวันหยุดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ใช้เวลาช่วงเย็นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก และใช้เวลาช่วงวันธรรมดาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ผู้สูงอายุทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากคนในครอบครัวอยู่ในระดับมาก และทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากเพื่อนหรือคนรู้จักอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุใช้ Line อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ Facebook อยู่ในระดับมาก และ YouTube อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ผู้สูงอายุกดไลค์ที่ชอบในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ สั่งซื้อสินค้าที่สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก และ กดแชร์ข้อมูลข่าวสารหรือคลิปวิดีโอที่ได้รับมาจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก

3. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

3.1 ระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 20.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือมีทักษะอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 6.15) รองลงมา ได้แก่ ด้านความถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 5.08) ด้านความทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 4.73) และด้านความเกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.28) ตามลำดับ

3.2 ร้อยละระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตของกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 33.10, 25.90)

พิจารณาตามอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปี ส่วนใหญ่มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับปานกลาง (ร้อยละ 16.90) อายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับสูง (ร้อยละ 52.60) และอายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ระดับต่ำ (ร้อยละ 5.60)

พิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาส่วนใหญ่มิมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 1.30) ระดับศึกษามัธยมศึกษา มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 24.60) และระดับการศึกษาดุธยมศึกษา มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 33.10)

พิจารณาตามอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เป็นข้าราชการบำนาญมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 13.00) พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 27.20) อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 14.00) และไม่ได้ประกอบอาชีพ มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 8.70)

พิจารณาตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 9.30) มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 27.20) และมีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 31.70)

4. การเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ใช้อินเทอร์เน็ต

4.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

เพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันคูใดมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน จึงนำมาทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปี และมากกว่า 70 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความทันสมัย ด้านความถูกต้อง และด้านความน่าเชื่อถือสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-66 ปี และมากกว่า 70 ปีขึ้นไป ส่วนด้านความเกี่ยวข้อง พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-66 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 66-70 ปี และมากกว่า 70 ปีขึ้นไป

4.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

4.4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพเพิ่มหรืออาชีพปัจจุบัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

เพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันคูใดมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน จึงนำมาทดสอบเป็นรายคู่ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัวมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านทุกด้านสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพข้าราชการบำนาญบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง และผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

4.5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน มีทักษะประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5

เพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตต่างกันคู่มือมีระดับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน จึงนำมาทดสอบเป็นรายคู่ พบว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี โดยรวมมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต น้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 5 ปี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1-5 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความทันสมัยและด้านความน่าเชื่อถือสูงสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 5 ปี และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต มากกว่า 5 ปี มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ด้านความถูกต้องและด้านความเกี่ยวข้องสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 1 ปี และ 1-5 ปี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาพฤติกรรมกรการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. พฤติกรรมกรใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมกรใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านที่มากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวหรือเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยที่พบแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุนั้นก็มีความสนใจและต้องการใช้สื่อสังคมออนไลน์เช่นเดียวกับกลุ่มคนช่วงวัยอื่น ดังที่ ระวังวรรณ ทวีปยอินทร์ และญาศินี เคารพธรรม (2560) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับสื่อกับผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุนั้นก็จัดเป็นกลุ่มวัยที่มีความต้องการในการใช้สื่อที่หลากหลายและแตกต่างกันไม่แพ้วัยเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดรับข่าวสารเพื่อความบันเทิง และเพื่อประโยชน์ในการนำเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ประเด็นที่น่าสนใจคือมีแนวโน้มว่าผู้สูงอายุจะใช้สื่อออนไลน์

มากขึ้นและเป็นที่นิยมของผู้สูงอายุมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของเฮอนันท์เดซ (Hernandez, 2011) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้มีทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูงนำไปสู่พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และพิมพ์ชนก ผลอ่อนและบุหงา ชัยสุวรรณ (2562) ที่พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่าการสื่อสารออนไลน์มีคุณสมบัติในกระบวนการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก กระตุ้นให้เกิดการแสดงตัวตนในสังคมที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ทำให้ส่งผลต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ฉบับ

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาช่วงวันหยุดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตอยู่ในระดับมาก ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้พบว่า ผู้สูงอายุใช้ Line อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้สูงอายุกดไลค์ที่ชอบในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากการเข้าถึงสารสนเทศในยุคดิจิทัลนั้นสามารถทำได้ง่าย โดรนผ่านสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต และการใช้โปรแกรม Line ก็เป็นที่นิยม ซึ่งตรงกับงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทไลน์ (LINE) มากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดต่อกับคนในครอบครัวและเพื่อน โดยใช้โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟนส่วนตัว ส่งผลให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตออนไลน์ทั้งการพิมพ์ข้อความ การเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารได้ทันทั่วถึง และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเล่นไลน์ทุกวัน ซึ่งผู้สูงอายุมักจะส่งไลน์ตั้งแต่เช้าตรู่โดยส่วนมากจะมีพฤติกรรมคล้ายกันคือ ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งจะเช็คไลน์ทันทีที่ตื่นนอน และใช้ไลน์อีกครั้งในช่วงที่ว่างจากการทำงาน เชื่อมต่อ/ใช้บริการสื่อออนไลน์เพื่อการติดต่อสื่อสาร เช่น การรับส่งอีเมล การใช้โปรแกรมสนทนา/สื่อสังคม เช่น Line, Facebook, Instagram เป็นต้น (ทินภัทร ปัญจมหาลาภ, 2563; เนติยา แจ่มพิเศษ และสินีพร ยืนยง, 2562; และพิมพ์ชนก ผลอ่อนและบุหงา ชัยสุวรรณ, 2562; สุวีรัตน์ ปานพรหม, 2561; พัทธ์ชัย ศิริวงศ์ และบัณฑิตา อุณหเลขจิตร์, 2560)

2. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัลที่วิถีชีวิตประจำวันของคนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อผู้สูงอายุไม่ได้ทำงานหรือเกษียณอายุ ส่วนใหญ่มักจะกลับมาอยู่บ้าน ทำให้ผู้สูงอายุใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบาท

ของเทคโนโลยีดิจิทัลเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตมากขึ้น ส่งผลให้คนทุกคนต้องปรับตัวเพื่อก้าวทันยุคที่พัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีรวมไปถึงผู้สูงอายุ

จิรเมธ ประเสริฐสุข (2565) ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนติยา แจ่มทิมและสินีพร ยืนยง (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีทักษะการประเมินสารสนเทศอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุในปัจจุบันมีโอกาสได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์และเกิดทักษะในการใช้มากขึ้น ทำให้พัฒนาความสามารถด้านการประเมินสารสนเทศได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิชา วุฒิมังษี (2564) ที่พบว่า เมื่อผู้สูงอายุได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในเรื่องสื่อดิจิทัลกับครอบครัว ผู้สูงอายุจะสามารถเข้าถึงสื่อชนิดต่างๆ ได้จากการสอบถามสมาชิกในครอบครัวรวมถึงสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาของสื่อเหล่านั้นได้ ซึ่งถ้าหากมีการเปิดรับสารสนเทศด้วยความถี่มากก็จะสามารถรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลด้านความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัลได้มากตามไปด้วย และงานวิจัยของ เฮอเนซท์เดซ (Hernandez, 2011) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติที่ดีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์และมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ การมีทักษะความสามารถเพียงพอต่อการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพการใช้และการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการระมัดระวังเรื่องความเป็นส่วนตัวผ่านการตั้งค่าที่ระบบและการคิดก่อนที่จะส่งต่อข้อมูล ในเรื่องของการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทักษะในการประเมินสารสนเทศที่ดีโดยส่วนใหญ่เลือกรับข้อมูลผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ รองลงมาคือเว็บไซต์ของสำนักข่าวต่างๆ และข่าวในโทรทัศน์ตามลำดับ จากนั้นจะมีการเปรียบเทียบข้อมูลนั้นกับข้อมูลที่ค้นหาได้จาก Google TV และ YouTube ตามลำดับ จากนั้นจึงค่อยส่งต่อข้อมูล ซึ่งผู้สูงอายุจะเชื่อข่าวสารที่มีการลงหนังสือพิมพ์และ ข่าวที่ถ่ายทอดผ่านโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเชื่อว่าข่าวเหล่านั้นจะถูกคัดกรองมาแล้ว มีความน่าเชื่อถือ และหากมีความผิดพลาดก็จะมีคนรับผิดชอบ (กันตียา ทวีพยมีและคนอื่นๆ, 2562)

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต พบผลการวิจัยดังนี้

3.1 ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเพศหญิงและเพศชายมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองแตกต่างกัน (กรรณิกา พันธุ์ศรี, รังสรรค์ โฉมยา, และอารยา ปิยะกุล, 2564) ผู้สูงอายุเพศชายมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต และมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสื่อดิจิทัลมากกว่าเพศหญิง (Vosner, Bobek, Kokol, & Krecic, 2016; Tirado-Morueta, Hernando-Gómez & Ignacio Aguaded-Gomez, 2016) จึงอาจส่งผลต่อทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยที่พบดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิชา วุฒิรังษี (2564) ที่ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเปรียบเทียบปัจจัยด้านบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกันจะส่งผลให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลได้แตกต่างกัน

3.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้ อาจเนื่องจากว่าผู้สูงอายุที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกันนั้นมีประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่างกัน จึงทำให้มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮอนันท์เดซ (Hernandez, 2011) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยกว่าจะมีประสบการณ์การเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางสังคมทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ และคอมพิวเตอร์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า และ อธิชา วุฒิรังษี (2564) ได้ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุที่แตกต่างกันจะส่งผลให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลได้แตกต่างกัน

3.3 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้แตกต่างจากงานวิจัยที่ศึกษาก่อนหน้าคือ งานวิจัยของ อธิชา วุฒิรังษี (2564) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะส่งผลให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลได้แตกต่างกัน และการวิจัยของ Tirado-Morueta, Hernando-Gómez, & Ignacio Aguaded-Gomez (2016) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ในปัจจุบันนั้น เทคโนโลยีได้เข้าถึงผู้คนทุกกลุ่มทุกวัย ทำให้โอกาสในการใช้และการเรียนรู้เทคโนโลยีของคนมีมากขึ้น จึงอาจไม่พบความแตกต่างในทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

3.4 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะของอาชีพที่ผู้สูงอายุเคยทำนั้นมีส่วนทำให้ผู้สูงอายุมีประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากน้อยต่างกัน ทำให้ทักษะในการประเมินสารสนเทศที่ได้รับนั้นอาจมีความแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งผลการวิจัยที่พบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิข ธิระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2561) ที่เปรียบเทียบระดับทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศของผู้สูงอายุ จำแนกตามกลุ่มอาชีพและการทำงาน พบว่า ผู้สูงอายุที่ยังทำงานในภาครัฐ มีระดับทักษะการรู้เท่าทันสูงกว่ากลุ่มอาชีพและการทำงาน อื่น ๆ

3.5 ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน มีทักษะประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 ทั้งนี้เนื่องจากว่าประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นอาจช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้การเข้าถึงสารสนเทศและเลือกใช้สารสนเทศที่ถูกต้องมาก่อน จึงทำให้ทักษะในการประเมินสารสนเทศมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ สุวิข ธิระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2561) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตต่างกันมีระดับทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยผู้สูงอายุมีความเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นกว่าในอดีต ดังนั้นหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ เช่น ห้องสมุดประชาชนในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ กระทรวงสาธารณสุข ควรให้ความสำคัญในการสร้างและผลิตเนื้อหาสารสนเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ที่มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการเข้าถึงให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีการปรับตัวในการรับสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ได้ดี จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร เช่น กรมกิจการผู้สูงอายุ สมาคมสภาผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกต้องและปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความต้องการสารสนเทศจากสื่อสังคม

ออนไลน์ของผู้สูงอายุด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้คำตอบในรายละเอียดและเชิงลึกมากขึ้น เช่น การศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาสื่อที่ใช้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และมีวิธีการเข้าถึงที่ง่ายและสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เช่น การพัฒนาสื่อเสียง ภาพยนตร์สั้น สารคดี

บรรณานุกรม

- Association of the College and Research Libraries. (2000). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Retrieved from <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency>
- Guess, A., Nagler, J., and Tucker, J. (2019). Less than you think: Prevalence and predictors of fake news dissemination on Facebook. *Science Advances*, 5(1), 45-86. Retrieved from <https://advances.sciencemag.org/content/5/1/eaau4586/tab-pdf>.
- Hernandez, E. (2011). *Older adults and Online social networking: Relating Issue of Attitude, Expertise, and Use*. Retrieved from <https://digital.library.ucf.edu/cdm/ref/collection/ETH/id/397>
- IFLA. (2006). *Guidelines on information literacy for lifelong learning*. Retrieved from <http://www.ifla.org/VII/s42/pub/IL-Guidelines2006.pdf>
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- R. Tirado-Morueta et al. (2015). The capacity of elderly citizens to access digital media in Andalusia, Spain) Information. *Communication & Society*, 19(10), 1427-1444.
- Rasi, P., Vuojärvi, H., and Susanna, R. (2021). Promoting Media Literacy Among Older People: A Systematic Review. *Adult Education Quarterly*, 71(1), 37-54.
- Sorensen, L., Porras, J., Hajikhani, A., and Hayar, A. (2014). *A User Perspective on Social Networking Sites*. Retrieved from <http://www.wwrf.ch/files/wwrf/content/files/publications/outlook/Outlook13.pdf>
- Vosner, H. B., Bobek, S., Kokol, P., and Krecic, M. J. (2016). Attitudes of active older Internet users towards online social networking. *Computer in Human Behavior*, 55(1), 230-241.
- กรรณิกา พันธุ์ศรี, รังสรรค์ ไชยมยา และอารยา ปิยะกุล. (2564). เพศสถานะกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง: การศึกษาข้ามวัฒนธรรม (ไทย ออสเตรเลีย). *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(2), 16-26.

- กฤษณาพร ทิพย์กาญจนเรขา และคณะ. (2560). พฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์และสื่อสังคมของผู้สูงอายุตามระดับการรับรู้ภาวะสุขภาพ. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 11(ฉบับพิเศษ : กรกฎาคม-ธันวาคม), 12-21.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund: UNFPA) และองค์การช่วยเหลือผู้สูงอายุระหว่างประเทศ (Help Age International). (2558). *สูงวัยในศตวรรษที่ 21: การเฉลิมฉลองและความท้าทาย*. กรุงเทพฯ: กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ.
- กันตพล บรรทัดทอง. (2557). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของ กลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. (การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,
- กันตยา ททรัพย์มี และคณะ. (2562). *สภาพการใช้และการประเมินสารสนเทศบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนลุมพินี*. สืบค้นจาก <http://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/15809>
- เกวรินทร์ ละเอียดดีนนท์. (2557). *การยอมรับเทคโนโลยี และพฤติกรรมผู้บริโภคทางออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. (การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,
- โครงการแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล. (2560). *การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สื่อสังคมออนไลน์*. สืบค้นจาก <https://sci.dru.ac.th/dlr/files3/Media%20Online.pdf>
- จารุวรรณ พิมพิค้อ. (2552). *การใช้และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการสารสนเทศ)), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- จิรเมธ ประเสริฐสุข. (2565). *Digital Literacy กับ สังคม ผู้สูงอายุ*. สืบค้นจาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-literacy>
- จุฑารัตน์ ประเสริฐ. (2557). *พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์กับการรับรู้ตนเองและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นของผู้สูงอายุไทย*. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (นิเทศศาสตร์)), บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ฉมานันท์ แก้วอนิต๊ะ. (2554). *การนำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ.2552 ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชัยวัฒน์ บุญอาจ. (2562). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคม*

- ออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ชัยวัฒน์ บุญอาจ, แวตตา เตชาทวีวรรณ และภิมศักดิ์ เอ็งฉ้วน. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.*, 11(2), 48-63.
- ณัฐพล บัวอุไร. (2555). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง วิชาการสร้างงานสื่อผสม เรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการลำลูกกา. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
- ทินภัทร ปัญจมหาลภ. (2563). การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสาร ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ ในอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัย), มหาวิทยาลัยบูรพา,
- นลินี ศรีวิลาส และปริญญา หุ่นโพธิ์. (2560). พฤติกรรมการเข้าถึงและการใช้งานอินเทอร์เน็ตของกลุ่มผู้สูงอายุอำเภอบางแพะ จังหวัดราชบุรี. (รายงานการวิจัย สาขาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ คณะวิทยาการจัดการ), มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- เนติยา แจ่มทิม และ สินีพร ยืนยง. (2560). การใช้สื่อออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ สุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี, สุพรรณบุรี.
- ประเทือง ภูมิภัทราคม. (2535). การปรับพฤติกรรม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- ปรางสุรางค์ โชติชัชวาลย์กุล. (2556). แรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์เฟซบุ๊ก (Facebook) ของกลุ่มวัยกลางคนและวัยสูงอายุ. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สื่อสารมวลชน), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พนม คลี่ฉายา. (2556). ความต้องการข่าวสาร การใช้สื่อ และนิสัยการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 31(2), 2-26.
- พัชรภรณ์ ไกรชุมพล. (2555). ทักษะคิดและพฤติกรรมการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการสร้างชื่อเสียง: กรณีศึกษา YouTube. (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- พัชรพรพรรณ กิจพันธ์. (2561). ประเทศไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ. *วารสารอาหารและยา*, 25(3, กันยายน - ธันวาคม), 4-8. สืบค้นจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/fda>

journal/article/view/148372/109161.

- พิทักษ์ ศิริวงศ์ และบัณฑิตา อุณหเลขจิตร. (2560). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตตลาดตำบลสามพรานอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- พิมพ์ชนก ผลอ่อน และบุหงา ชัยสุวรรณ. (2562). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ การแสดงตัวตนในสังคม และรูปแบบการดำเนินชีวิตออนไลน์ของผู้สูงอายุ. วารสารนิเทศศาสตร์, 37(3), 20-27.
- พิษณุพงษ์ จิระโกคานนท์. (2553). ความคิดเห็นและความต้องการของผู้สูงอายุต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ : กรณีศึกษา สมาชิกชมรมผู้สูงอายุเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ภิเชก ชัยนิรันดร์. (2553). การตลาดแนวใหม่ผ่าน Social media. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และมินตรา สดชื่น. (2560). รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในสังคมไทย กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก <http://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2558). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2557. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2560. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศินี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์, 11(2), 367-387.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). สื่อสังคม. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th>
- ลัดดาวัลย์ โทณ. (2558). สารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า. สืบค้นจาก <http://jirayutp.hosri.blogspot.com/2015/10/blog-post.html>
- วัชรี กาเข็นติมะ. (2553). การรับรู้ต่อสื่อโฆษณาออนไลน์บนเว็บเครือข่ายสังคม Facebook. (สารนิพนธ์ มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วัฒนา สุนทรชัย. (2551). เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการพัฒนาเกณฑ์การตัดสินใจชนิด 5 ระดับ. วารสารนักษบริหาร, 28(3), 97-101.
- แววตา เตชาทวิวรรณ. (2559). การรู้สารสนเทศสำหรับการเรียบเรียงโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศิริพร กนกชัยสกุล. (2553). เครือข่ายสังคมออนไลน์. *วารสารนักบริหาร*, 30(1), 29-32.
- ศิริพร แซ่ลิ้ม. (2558). พฤติกรรมการใช้ไลน์แอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สื่อสารมวลชน)), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สมชาย วรปัญญาไกร. (2548). การประเมินสารสนเทศ. ใน *ทักษะการรู้สารสนเทศ* (หน้า 131-139).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร. (2563). ข้อมูลชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2562. สืบค้นจาก <http://www.bangkok.go.th/social/page/sub/18737/ข้อมูลชมรมผู้สูงอายุ>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส.
- สิทธิชัย คูเจริญสิน. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การศึกษาและการพัฒนาสังคม)), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุพรรณษา ยวงทอง. (2557). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: โปรวิชั่น.
- สุรรัตน์ ปานพรหม. (2561). การวิเคราะห์เนื้อหาข้อความและความต้องการข่าวสารผ่านไลน์ของผู้สูงอายุ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต), มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <https://today.line.me/th/v2/article/GYvBZ6>
- สุวิช ธีระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและทัศนคติการใช้เนื้อหาด้านสุขภาวะ บนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 36(1), 72-80.
- อริชา นุฒิรังษี. (2564). การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ. *วารสารสหศาสตร์*, 21(1), 90-106.
- เอมิกา เหมมินทร์. (2556). พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,

ภาค ก
หนังสือรับรองจริยธรรม

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G- 177/2564E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาว ปิยะดา ราชพิบูลย์

สังกัด: คณะมนุษยศาสตร์

เอกสารที่รับรอง: 1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. โครงการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาพบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 14 พฤษภาคม 2564
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 14 พฤษภาคม 2564
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 14 พฤษภาคม 2564
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 14 พฤษภาคม 2564

(ลงชื่อ).....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทินตแพทย์หญิงนปภา เอี่ยมจิตรกุล)

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E/G-177/2564

วันที่ให้การรับรอง : 14/05/2564

วันหมดอายุใบรับรอง : 14/05/2565

ที่ อว 8718/

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

20 พฤษภาคม 2564

เรื่อง ขออนุญาตผลการพิจารณาโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-G- 177/2564E

เรียน นางสาว ปิยดา ราชพิบูลย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ใบรับรองโครงการวิจัย SWUEC/E/G-177/2564

ตามที่ท่านได้ส่งโครงการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-G 177/2564E เพื่อรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ นั้น

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยดังกล่าว บัดนี้ คณะกรรมการฯ ให้การรับรองโครงการวิจัยดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2564 รายละเอียดดังนี้

Certificate Number SWUEC/E/G-177/2564

Date of Approval 14 พฤษภาคม 2564 (อายุใบรับรองโครงการวิจัย 12 เดือน)

Date of Expiration 14 พฤษภาคม 2565

Continuing Review ทุก 12 เดือน (ครบกำหนดส่งรายงานครั้งแรก วันที่ 14 พฤษภาคม 2565)

ในการนี้ คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ใ้ขอความกรุณาให้ผู้วิจัยส่งรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยและต่ออายุการรับรองก่อนกำหนดวันหมดอายุ 30 วัน เพื่อให้เป็นไปตามวิธีดำเนินการมาตรฐาน (SOPs version 2.0) ของคณะกรรมการฯ ทั้งนี้รายละเอียดของเอกสารที่ให้การรับรองตามที่ปรากฏใน Certificate of Approval (Certificate Number SWUEC/E/G-177/2564) ที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(แพทย์หญิงสุธีพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 0-2649-5000 ต่อ 12430
โทรสาร 0-2259-1822

ข้อปฏิบัติสำหรับผู้วิจัยที่ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขอแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้วิจัยหลังจากโครงการวิจัย ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ขอความกรุณาดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยโดยเคร่งครัด โดยใช้เอกสารชี้แจงอาสาสมัคร (Information Sheet) หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed Consent Form) ป้ายประชาสัมพันธ์ รวมถึงเอกสารอื่น ที่ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการฯ แล้วเท่านั้น
2. ผู้วิจัยมีหน้าที่รายงานต่อคณะกรรมการฯ เมื่อ
  - 2.1 มีการดำเนินงานวิจัยครบระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีการรายงานความก้าวหน้าของการวิจัยตามระยะเวลาที่คณะกรรมการฯ กำหนดในเอกสารใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (แบบเอกสารที่ MF 04) หรือเมื่อครบหนึ่งปีจากวันที่ระบุไว้ในเอกสารใบรับรองของโครงการวิจัย โดยใช้แบบรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัย (แบบเอกสารที่ MF 13-1)
  - 2.2 สำหรับโครงการวิจัยที่ยังไม่เสร็จสิ้นแต่เอกสารใบรับรองฯ หมดอายุ ผู้วิจัยจะต้องส่งหนังสือบันทึกข้อความเพื่อขอต่อยอายุใบรับรองฯ ภายใน 30 วัน ก่อนวันหมดอายุตามที่กำหนดไว้ในเอกสารใบรับรองฯ พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าของการวิจัย มิฉะนั้น คณะกรรมการฯ จะไม่รับรองการทำวิจัย หรือ การเก็บข้อมูลในระยะเวลาหลังจากเอกสารใบรับรองหมดอายุ
  - 2.3 หากผู้วิจัยมีความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโครงการวิจัย (Protocol Amendment) หรือมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าโครงการวิจัย/เพิ่มเติมผู้ร่วมวิจัย ฯลฯ ผู้วิจัยจะต้องเสนอการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม โดยใช้แบบรายงานส่วนแก้ไขเพิ่มเติมโครงการวิจัย (แบบเอกสารที่ MF 07-1) โดยผู้วิจัยจะต้องระบุให้ชัดเจนว่า มีการเปลี่ยนแปลงอะไร อย่างไร และเหตุผลที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ทั้งในในกรณีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าโครงการวิจัย หรือเพิ่มเติมผู้ร่วมวิจัยคนใหม่ ให้แนบบแบบประวัติผู้วิจัย (แบบเอกสารที่ MF 09-1) และใบประกาศนียบัตรการอบรม (ถ้ามี)
  - 2.4 หากมีเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในอาสาสมัคร จากการดำเนินโครงการวิจัย (Serious Adverse Events) เกิดขึ้นแก่อาสาสมัครของโครงการวิจัยในสถาบัน ผู้วิจัยจะต้องทำเอกสารแจ้งคณะกรรมการฯ ภายใน 7 วัน และหากเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงนั้น เป็นเหตุให้อาสาสมัครถึงแก่ชีวิต ผู้วิจัยจะต้องทำเอกสารแจ้งคณะกรรมการฯ ภายใน 24 ชั่วโมง (โดยทางหนังสือบันทึกข้อความ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ โทรสาร) หลังจากผู้วิจัยทราบเหตุการณ์ โดยใช้แบบรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ สำหรับอาสาสมัครในสถาบันให้ใช้แบบเอกสารที่ MF 19 แบบรายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่เกิดแก่อาสาสมัครนอกสถาบันให้ใช้แบบเอกสารที่ MF 18 และ/หรือ CIOMS Form แบบเอกสารที่ MF 19-2

ภาคผนวก ข
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ อว 8718/2765

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี

เนื่องด้วย นางสาวปิยดา ราชพิบูลย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.ศุภรชชตรา แสนวา และอาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ นกแก้ว เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ เสารยะวิเศษ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปิยดา ราชพิบูลย์ และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 093 675 2583

ที่ อว 8718/2765

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เนื่องด้วย นางสาวปิยดา ราชพิบูลย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “พฤติกรรมกรรไกรใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.ศุภรชชตรา แสนวา และอาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ นกแก้ว เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชนิดร์ สีนาราช เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปิยดา ราชพิบูลย์ และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 093 675 2583

ที่ อว 8718/2765

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

13 ธันวาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน คณบดีสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

เนื่องด้วย นางสาวปิยดา ราชพิบูลย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.ศุภรชชตรา แสนวา และอาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ นกแก้ว เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.สัจจารีย์ ศิริชัย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปิยดา ราชพิบูลย์ และขอขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 093 675 2583

ที่ อว 8718/28

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

10 มกราคม 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เนื่องด้วย นางสาวปิยดา ราชพิบูลย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี อาจารย์ ดร.ศุภรชชตรา แสนวา และอาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ นกแก้ว เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางสาวน้ำลีน เทียมแก้ว เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ เรื่อง พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปิยดา ราชพิบูลย์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 093 675 2583

ภาคผนวก ค
แบบทดสอบ

แบบทดสอบ
เรื่อง พฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคม
ออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย ปิยดา ราชพิบูลย์
 นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตร ศคม. (สารสนเทศศึกษา)
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง

แบบทดสอบนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้และทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบบทดสอบฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

คำนิยาม

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ดังนี้
  - 1.1 วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
  - 1.2 เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
  - 1.3 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์
  - 1.4 ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้
  - 1.5 กิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
2. ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง กระบวนการในการคิด ได้ตรงอย่างละเอียดรอบคอบ และใช้วิจารณญาณในการประเมินคุณค่าของสารสนเทศที่ได้รับ ว่ามีคุณภาพใช้ประโยชน์ได้ตรงความต้องการ 4 ด้าน ดังนี้

5. ประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

- ( ) น้อยกว่า 1 ปี
 ( ) 1-5 ปี
 ( ) มากกว่า 5 ปี

6. ระยะเวลาที่ท่านใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวัน

- ( ) ต่ำกว่า 3 ชั่วโมง
 ( ) 4-6 ชั่วโมง
 ( ) 7-10 ชั่วโมง
 ( ) มากกว่า 10 ชั่วโมง

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

โปรดแสดงความคิดเห็นที่ตรงกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของท่านเพียง 1 คำตอบ

- ตอบ 5 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
 ตอบ 4 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติในระดับมาก
 ตอบ 3 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
 ตอบ 2 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติในระดับน้อย
 ตอบ 1 หมายถึง ท่านมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
ท่านมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด					
1. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวหรือเพื่อน					
2. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิงและเพลิดเพลิน					
3. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
4. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดตามข่าวสารและเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ					

- 2.1 ความทันสมัย (Currency) หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อมูลใหม่ ทันต่อสถานการณ์ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามระยะเวลาอย่างเหมาะสม และแสดงวันที่ปรับปรุงข้อมูลครั้งล่าสุด
- 2.2 ความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง มีการตรวจสอบเนื้อหาว่ามาจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือหรือมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ไม่มีอคติ หรือโฆษณาแฝงชวนเชื่อ
- 2.3 ความเกี่ยวข้อง (Relevance) หมายถึง เนื้อหาที่ได้รับมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้งานหรือไม่
- 2.4 ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึง เนื้อหาที่ได้รับมีผู้ผลิตเนื้อหาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เขียน บรรณาธิการ ผู้รวบรวม และผู้จัดพิมพ์ มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาของเนื้อหาและเนื้อหาไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม และจริยธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบทดสอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าตัวเลือกที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

- ( ) เพศชาย ( ) เพศหญิง

2. อายุ

- ( ) 60-65 ปี
( ) 66-70 ปี
( ) มากกว่า 70 ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

- ( ) ประถมศึกษา
( ) มัธยมศึกษา
( ) อุดมศึกษา

4. อาชีพเดิมหรือปัจจุบัน

- ( ) ข้าราชการบำนาญ
( ) บริษัทเอกชน/ลูกจ้าง
( ) อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว
( ) ไม่ได้ประกอบอาชีพ

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. ใช้สื่อสังคมออนไลน์ออนไลน์เพื่อสร้างประสบการณ์แปลกใหม่					
6. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของตน					
7. ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่ความคิดเห็นหรือความรู้ของตนในเรื่องต่างๆ					
ด้านเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ท่านใช้ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด					
8. ใช้เวลาช่วงวันธรรมดาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
9. ใช้เวลาช่วงวันหยุดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
10. ใช้เวลาช่วงเช้าในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
11. ใช้เวลาช่วงกลางวันในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
12. ใช้เวลาช่วงเย็นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
13. ใช้เวลาช่วงก่อนเข้านอนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ท่านเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด					
14. ท่านทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากคนในครอบครัว					
15. ท่านทราบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากเพื่อนหรือคนรู้จัก					
16. ท่านเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยตนเอง					
17. ท่านใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต					
18. ท่านใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC) หรือเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (Notebook)					

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ ท่านใช้แอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด 19. Line					
20. Whats app Messenger					
21. WeChat					
22. Facebook					
23. Instragram					
24. Twitter					
25. Clubhouse					
26. Youtube					
27. Tik Tok					
28. Blog					
29. Pantip					
30. Pinterest					
ด้านกิจกรรมที่ปฏิบัติในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ท่านมีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด 31. กดไลค์ที่ท่านชอบในสื่อสังคมออนไลน์					
32. กดแชร์ข้อมูลข่าวสารหรือคลิปวิดีโอที่ได้รับมาจากสื่อสังคมออนไลน์					
33. กดสนับสนุน หรือกดติดตามผู้คนหรือโพสต์ที่ท่านชอบในสื่อสังคมออนไลน์					
34. แสดงความคิดเห็นของตนเองในสื่อสังคมออนไลน์					
35. สั่งซื้อสินค้าที่สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์					

ตอนที่ 3 ทักษะการประเมินสารสนเทศจากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุ

คำชี้แจง 1. โปรดทำแบบทดสอบทุกข้อ

2. โปรดเลือกคำตอบข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

ด้านความทันสมัย (Currency) ข้อ 1-7 จำนวน 7 ข้อ

1. หากท่านอ่านข่าวในเว็บไซต์ และต้องการทราบข่าวข่าวนั้นเป็นข่าวใหม่หรือไม่ ดูได้จากส่วนใด
  - ก. วันที่ถูกโพสต์บนอินเทอร์เน็ต
  - ข. แหล่งที่เข้าสืบค้น
  - ค. รูปภาพของเว็บไซต์
  - ง. ไม่มีข้อใดถูกต้อง
2. ข้อใดที่ท่านใช้พิจารณา "ความทันต่อเหตุการณ์" ของข่าวที่ท่านอ่านในเฟซบุ๊ก
  - ก. วันที่ที่ข่าวนั้นถูกโพสต์
  - ข. จำนวนคนกดไลค์
  - ค. จำนวนคนกดแชร์
  - ง. วันที่ที่ปรากฏในเนื้อหาข่าว
3. หากท่านต้องการทราบข้อมูลรีวิวสินค้าที่ท่านกำลังจะซื้อ ท่านจะเลือกอ่านจากข้อใด
  - ก. รีวิวจากยูทูปและดูจากวันที่โพสต์คลิป
  - ข. รีวิวจากเว็บบอร์ด pantip ที่ระบุวันเดือนปี
  - ค. รีวิวจากผู้ใช้งานสินค้าใน Tik Tok
  - ง. รีวิวที่ถูกโพสต์ใน instagram
4. ข้อมูลที่ปรากฏในเว็บไซต์ข้อมูลใดต่อไปนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาผ่านไป
  - ก. ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจ
  - ข. ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยี
  - ค. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เกิดขึ้นใหม่
  - ง. ถูกทุกข้อ

5. หากท่านอ่านบทความใน blog ท่านจะพิจารณาความทันสมัยของบทความนั้นจากข้อใด
- ชื่อสำนักพิมพ์
  - ชื่อเสียงของคนเขียนบทความ
  - วัน เดือน ปีที่เผยแพร่บทความ
  - จำนวนผู้อ่านบทความ
6. หากท่านต้องการข้อมูลจำนวนผู้ติดเชื้อโรคโควิด 19 ล่าสุด ท่านจะพิจารณาเลือกจากข้อใด
- จำนวนผู้ติดเชื้อที่เพื่อนส่งต่อมาในไลน์กลุ่ม
  - จำนวนผู้ติดเชื้อที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศในเว็บไซต์ประจำวัน
  - จำนวนผู้ติดเชื้อที่มีคนโพสต์ในยูทูป
  - ไม่มีข้อใดถูก
7. หากท่านได้รับลิงค์ข่าวเกี่ยวกับสุขภาพส่งต่อมาในไลน์กลุ่ม ท่านจะตรวจสอบความเป็นปัจจุบันของข่าวนั้นจากข้อใด
- ดูจากวันเดือนปีที่เผยแพร่ข่าวนั้น
  - ดูจากหน่วยงานที่จัดทำข่าวนั้น
  - ดูจากการแสดงความคิดเห็นของคนอ่านข่าว
  - ดูจากจำนวนคนที่แชร์ข่าวนั้น

ความถูกต้อง (Accuracy) ข้อ 8-15 จำนวน 8 ข้อ

8. ท่านมีวิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับในสื่อสังคมออนไลน์อย่างไร
- ถามจากผู้รู้ และเปรียบเทียบข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง
  - ถามจากญาติ หรือ คนในครอบครัว
  - ถามจากคนที่ส่งข้อมูลนี้มาให้
  - ถามจากเพื่อน

จากภาพข่าวต่อไปนี้ให้ตอบคำถามข้อ 9-11

**"โอไมครอน" อาการแค้ไข
หวัดใหญ่ รุนแรงไม่เท่า
เดลต้า คนไทยอย่าตระหนก**

สร.แจง เชื่อ "โอไมครอน" อาการป่วยรุนแรงไม่เท่า "เดลต้า" คนไทยอย่าตระหนก ประการสำคัญต้องฉีดวัคซีนให้ครอบคลุมถ้วน เผยขณะนี้ไทยพบผู้ติดเชื้อ 1 ราย เป็นนักธุรกิจคนไทยสัญชาติอเมริกัน ที่เดินทางมาจากสเปน ป้องกันตัวเองดี พบเพียงแค่ผู้สัมผัสเสี่ยงต่ำกำลังติดตามผล

9. หากท่านพบข่าวในภาพท่านจะปฏิบัติอย่างไร
  - ก. อ่านเนื้อหาข่าวให้จบแล้วกดส่งต่อให้เพื่อน
  - ข. อ่านพาดหัวข้อแล้วกดส่งต่อให้เพื่อน
  - ค. ตรวจสอบความถูกต้องกับเว็บไซต์กระทรวงสาธารณสุข
  - ง. ถูกทุกข้อ
10. ท่านคิดว่าเนื้อหาข่าวในภาพมีความถูกต้องหรือไม่เพราะเหตุใด
  - ก. ถูกต้องเพราะเป็นข่าวจากสำนักข่าวที่มีชื่อเสียง
  - ข. ถูกต้องเพราะข่าวถูกโพสต์เป็นปัจจุบัน
  - ค. ถูกต้องเพราะมีการอ้างถึงกระทรวงสาธารณสุข
  - ง. ไม่แน่ใจเพราะสำนักข่าวไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ
11. จากข้อความในภาพถ้าข้อมูลเป็นเท็จ ท่านจะส่งต่อข้อมูลนี้หรือไม่
  - ก. ส่งต่อ บอกต่อ เพราะได้บุญ
  - ข. ส่งต่อ เพราะไม่ได้เสียหายอะไรเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์
  - ค. ส่งต่อ เพราะใคร ๆ เขาก็ทำกัน
  - ง. ไม่ส่งต่อ เพราะเป็นข้อมูลเท็จ
12. หากท่านต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากโรคโควิด 19 ท่านจะเลือกอ่านข้อมูลจากข้อใด
  - ก. ไลน์กลุ่มเพื่อนที่แชร์ข้อมูลมาให้
  - ข. หน้าเฟซบุ๊กที่เพื่อนกดแชร์มาให้
  - ค. ไลน์หมอมพร้อมที่ส่งข้อมูลมาให้
  - ง. คลิป Tik Tok ที่เพื่อนส่งมาให้

จากภาพข้างล่างนี้ ให้ตอบคำถามข้อ 13-14

กรมสุขภาพนานาชาติ: สูตรการรักษานวัตกรรมใหม่เพื่อการลดน้ำหนัก ลด 15 กก. ใน 4 สัปดาห์โดยไม่ใช้สารเคมี ไม่ต้องอดอาหาร ไม่ต้องออกกำลังกาย

โทรเลข: 02.12.2564 - 07:49 ต่อหน้า

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา นายแพทย์จตุพล พิทักษ์สภาร

13. จากภาพดังกล่าว ท่านคิดว่าข้อมูลมีความถูกต้องหรือไม่
- ถูกต้องเพราะมีการอ้างอิงชื่อแพทย์
  - ถูกต้องเพราะมีการอ้างอิงกรมสุขภาพ
  - ถูกต้องเพราะมีการระบุวันเดือนปีที่เผยแพร่
  - ไม่แน่ใจ เพราะยังไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งที่ข่าวมีการอ้างอิงถึง
14. หากท่านพบโฆษณาดังกล่าวนี้ จะปฏิบัติอย่างไร
- กดซื้อสินค้าเพราะมั่นใจว่าสินค้ามีคุณภาพจริง
  - ตรวจสอบแหล่งที่มาว่ามีความถูกต้องหรือไม่
  - ส่งต่อข้อมูลสินค้าให้เพื่อนในกลุ่มไลน์
  - ถูกทุกข้อ

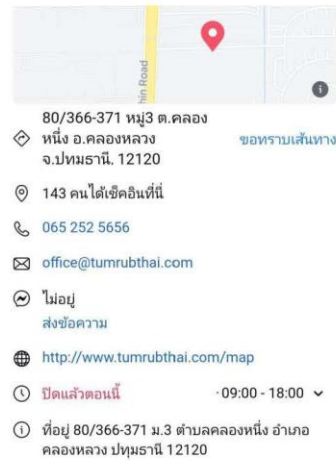
15. จากคลิปด้านล่างนี้ ท่านคิดว่าข้อมูลการพยากรณ์อากาศมีความถูกต้องหรือไม่

- ก. ถูกต้อง เพราะเป็นคลิปของกรมอุตุนิยมวิทยา
- ข. ถูกต้อง เพราะมีกำหนดระบุวันเดือนปีที่พยากรณ์
- ค. ถูกต้อง เพราะมีชื่อผู้รับผิดชอบในการรายงาน
- ง. ถูกทุกข้อ

ความเกี่ยวข้อง (Relevance) ข้อ 16-22 จำนวน 7 ข้อ

จากภาพด้านล่าง โปรดตอบคำถามข้อ 16-17

16. หากท่านต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรหือตำรับไทย ท่านคิดว่าจากภาพดังกล่าวมีข้อมูลเพียงพอหรือไม่

- ก. ไม่เพียงพอเพราะขาดรูปภาพของสินค้า
- ข. ไม่เพียงพอเพราะจำนวนคนเข้คอินมีน้อย
- ค. เพียงพอเพราะมีข้อมูลที่จำเป็นและเกี่ยวข้องครบถ้วน
- ง. ข้อ ก และ ข ถูก

17. จากภาพดังกล่าว ท่านคิดว่าธุรกิจนี้ให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้อ่านหรือไม่

- ก. ชัดเจนเพราะมีข้อมูลการติดต่อที่ครบถ้วน
- ข. ชัดเจนเพราะมีคนกดไลค์จำนวนมาก
- ค. ชัดเจนเพราะมีลิงค์ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ของสินค้า
- ง. ข้อ ก และ ค ถูก

จากภาพด้านล่าง โปรดตอบคำถามข้อ 18-19

Trylagina Shop Sponsored

เรื่องผิวพี่นวย ไร้ใจ TRYLAGINA

TRYLAGINA Ultimate Collagen Serum

พิสูจน์ด้วยตัวคุณเอง คลิกเลย!

เซรั่มพี่นวย รีวิวยางลง [เพิ่มเพื่อน](#)

ไต่ราคาจีน่า #เซรั่มพี่นวยร่ววย#ลดจุดต่างตา#เติมความชุ่มชื้น#ผิวดูเด็กลง#การันตีความประทับใจ

รับโปรโมชันสุดคุ้มได้ ตามใจ ทักหาเราตอนนี้ได้เลยค่ะ 🙋‍♀️

10:45 PM

18. จากภาพดังกล่าว มีข้อมูลเพียงพอสำหรับการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือไม่
- เพียงพอเพราะมีตารางดังเป็นคณโฆษณน
  - เพียงพอเพราะบอกสรรพคุณของสินค้าไว้แล้ว
  - เพียงพอเพราะมีการจัดโปรโมชันที่น่าสนใจ
  - ไม่เพียงพอ ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม
19. จากภาพดังกล่าว หากข้อมูลสำคัญที่ควรมีในสวณใด
- ช่องทางการติดต่ออื่นๆ เพิ่มเติม
  - ลิงค์เชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ของสินค้า
  - ข้อมูลผู้ผลิตและหมายเลข อย.
  - ถูกทุกข้อ
20. ท่านตัดสินใจซื้อข้อมูลที่ได้รับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่าตรงกับความต้องการของท่านจากข้อใด
- เนื้อหาได้รับความนิยมจากผู้ใช้งานจำนวนมาก
  - เนื้อหาครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้
  - เนื้อหามีความทันสมัยและกำลังอยู่ในกระแส
  - เนื้อหาให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ
21. ถ้าท่านต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสรรพคุณของขิง ท่านจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลใด
- ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดีของขิงที่มีบุคคลโพสตีในเฟซบุ๊ก
  - ข้อมูลข้อดีของขิงที่เพื่อนส่งมาให้ในไลน์
  - ข้อมูลข้อดี-ข้อเสียของขิงในคลิปีวดีโอของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ
  - ข้อมูลข้อดีและของแถมจากแม่ค้าขายสมุนไพรออนไลน์
22. ถ้าท่านต้องการข้อมูลวิธีออกกำลังกายเพื่อช่วยบรรเทาอาการนิ้วล็อก ท่านจะเลือกจากข้อใด
- ภาพท่าออกกำลังกายในเฟซบุ๊กที่มีบุคคลโพสตีแนะนำ
  - ภาพท่าออกกำลังกายในเว็บบล็อกที่มีบุคคลโพสตีแนะนำ
  - คลิปีวดีโอท่าออกกำลังกายในยูทูบจากดาราชื่อดัง
  - คลิปีวดีโอท่าออกกำลังกายในติ๊กต็อกจากนักกายภาพบำบัด

ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ข้อ 23-30 จำนวน 8 ข้อ

จงอ่านข้อความในภาพต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อที่

ภาพจาก : <https://www.who.int/thailand>

23. จากข้อความในภาพข้างต้น ท่านคิดว่าเป็นเรื่องน่าเชื่อถือหรือไม่
- น่าเชื่อถือ เพราะเป็นข้อมูลที่ได้รับการยืนยันจากองค์การอนามัยโลก
  - น่าเชื่อถือ เพราะมีการส่งต่อข้อมูลนี้จำนวนมาก
  - น่าเชื่อถือ เพราะมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ครบถ้วน
  - ไม่น่าเชื่อถือ เพราะไม่มีแหล่งที่มาและตรวจสอบได้
24. ท่านมีวิธีการตรวจสอบความถูกต้องของภาพข้างต้นว่าเป็นเรื่องจริง หรือเท็จอย่างไร
- ถามจากผู้รู้ และเปรียบเทียบข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง
  - ถามจากญาติ หรือ คนในครอบครัว
  - ถามจากคนที่ส่งข้อมูลนี้มาให้
  - ถามจากเพื่อน
25. จากข้อความในภาพท่านจะทำตามหรือไม่
- ไม่ทำตาม เพราะไม่ได้ผลจริง
  - ทำตาม เพราะไม่ได้เสียหายนะอะไร
  - ทำตาม เพราะสามารถช่วยในการป้องกันตนเองจากโควิด-19
  - ไม่ทำตาม เพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจ

26. เนื้อหาข้างต้นมีผู้ผลิตเนื้อหาคือใคร
- ก. Marketing Oops
  - ข. ผู้จัดการออนไลน์
  - ค. twitter
  - ง. World Health Organization
27. ข้อมูลในภาพอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับท่านหรือไม่
- ก. อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพราะไม่ได้ใช้ภาษาที่สลับซับซ้อน มีการเรียบเรียงเนื้อหา
  - ข. ไม่อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพราะมีคำศัพท์เฉพาะ
  - ค. ไม่อยู่ในระดับที่เหมาะสมคำศัพท์ที่เกี่ยวกับการบิดเบือนมาก
  - ง. อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพราะกำลังเป็นที่นิยม
28. จากภาพข้างต้น ท่านจะพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อความดังกล่าวได้จากอะไร
- ก. หน่วยงานที่เผยแพร่
  - ข. ข้อความที่เผยแพร่
  - ค. การใช้ภาษาและการสะกดคำ
  - ง. วันเดือนปี ที่เผยแพร่
29. จากภาพข้างต้น มีแหล่งที่มาเว็บไซต์ที่ท่านคิดว่าข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด
- ก. ข้อมูลมีความทันสมัย
  - ข. ข้อมูลมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้
  - ค. ข้อมูลมีความกระชับได้ใจความ
  - ง. ข้อมูลให้ข้อมูลครบถ้วน
30. ท่านสามารถพิจารณาข้อความดังกล่าวว่าเป็นข่าวจริง ได้จากข้อใด
- ก. จำนวนยอดแชร์ในเฟซบุ๊ก
  - ข. มีการส่งต่อในไลน์อย่างกว้างขวาง
  - ค. เนื้อหาข่าว และดูความน่าเชื่อถือของแหล่งที่เผยแพร่
  - ง. พาดหัวข่าว

คำเฉลยของแบบทดสอบ

ข้อ 1. ก	ข้อ 11. ง	ข้อ 21. ค
ข้อ 2. ง	ข้อ 12. ค	ข้อ 22. ง
ข้อ 3. ข	ข้อ 13. ง	ข้อ 23. ก
ข้อ 4. ง	ข้อ 14. ข	ข้อ 24. ก
ข้อ 5. ค	ข้อ 15. ง	ข้อ 25. ค
ข้อ 6. ข	ข้อ 16. ค	ข้อ 26. ง
ข้อ 7. ก	ข้อ 17. ง	ข้อ 27. ก
ข้อ 8. ก	ข้อ 18. ง	ข้อ 28. ก
ข้อ 9. ค	ข้อ 19. ง	ข้อ 29. ข
ข้อ 10. ง	ข้อ 20. ข	ข้อ 30. ค

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ปิยดา ราชพิบูลย์
วัน เดือน ปี เกิด	10 ธันวาคม 2535
สถานที่เกิด	อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2557 ศศ.บ. (สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์) จาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ. 2564 ศศ.ม. (สารสนเทศศึกษา) จาก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	378 ม.1 ตำบลกะทูน อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

